

Innst. 350 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om språklig og teknisk revisjon av Stortingets forretningsorden

Til Stortinget

1. Bakgrunn

Stortingets presidentskap legger med dette frem forslag om vedtakelse av en teknisk og språklig revidert versjon av Stortingets forretningsorden. Forslaget tar ikke sikte på materielle endringer av reglene i forretningsordenen. Det foreslås likevel enkelte mindre justeringer for å tilpasse reglene til gjeldende praksis.

Stortingets forretningsorden er Stortingets eget reglement, vedtatt av Stortinget i plenum. Forretningsordenen gir regler om Stortingets konstituering, om Stortingets og komiteenes saksbehandling, om debattene, permisjoner, stortingsrepresentantenes taushetsplikt og en rekke andre forhold av betydning for Stortingets funksjon. Helt siden 1814 har det vært forutsatt i Grunnloven § 66 at Stortinget skulle vedta en egen «Orden» som stortingsrepresentantene var forpliktet til å rette seg etter. Etter at statsrådene fikk rett til å møte og tale i Stortinget, ble også de pålagt å rette seg etter forretningsordenen (jf. forretningsordenen § 41).

Stortingets forretningsorden ble vedtatt første gang allerede på det første ordentlige storting i 1815. Frem til 1830 nedsatte hvert nye storting en egen reglementskomité som reviderte regelverket, slik at forretningsordenen ble vedtatt i ny versjon for hvert storting. Deretter har reglementet vært mer statisk, og har blitt videreført i det vesentlige uendret fra et storting til det neste. Praksis har lenge vært at det ved begynnelsen av hver sesjon, når det nye storting konstitueres, formelt vedtas at den gjeldende forretningsordenen «godkjennes» også for den nye stortingsse-

sjonen (jf. nåværende § 1 første ledd femte punktum). Endringer av forretningsordenen har stort sett vært gjennomført på mer avgrensede områder som følge av konkrete behov. Mer gjennomgripende revisjoner skjedde i 1839, 1871, 1890 og senest i 1966.

Dagens forretningsorden bygger altså på versjonen vedtatt i 1966. Siden den gang har det vært gjort en rekke endringer og tilføyelser, men ingen helhetlig gjennomgang av forretningsordenens tekniske kvalitet, språk og brukervennlighet. De mange endringene har ført til at regelverket over tid har blitt mer uoversiktlig og vanskelig tilgjengelig. Det er også lite konsekvent, både når det gjelder språkbruk og regeltekniske løsninger. Noen eksempler kan nevnes:

- Noen paragrafer er svært lange og omfattende. Det gjelder særlig § 12, som inneholder en oppstilling av komiteene og deres hovedansvarsområder. For kontroll- og konstitusjonskomiteen gis det også omfattende regler om saksbehandlingen i saker om konstitusjonelt ansvar og om forvaltningskontroll. Denne og enkelte andre paragrafer kan med fordel splittes opp, for å gjøre det enklere å finne frem til de enkelte reglene.
- Det er en god del regelteknisk variasjon. F.eks. brukes det stort sett ikke paragrafoverskrifter, bortsett fra i niende kapittel. Alle moderne lover og forskrifter har paragrafoverskrifter, som gjør regelverket lettere å finne frem i.
- Kapittelinnstillingen og -overskriftene er til dels misvisende. F.eks. har tredje kapittel tittelen «Om komiteene og arbeidsordningen», men kapitlet inneholder også regler om Stortingets budsjettbehandling. Også for øvrig bør en del bestemmelser flyttes til andre kapitler.
- Det er en god del «innskutte» paragrafer (f.eks. §§ 34 a, 37 a, 45 a, 49 a) som man med en fullstendig omnummerering kunne fått inn i en kontinuerlig nummerrekke.

På denne bakgrunn er det etter presidentskapets syn på tide med en helhetlig regelteknisk revisjon av forretningsordenen. Den foreslåtte revisjonen vil som nevnt ikke berøre det materielle innholdet av reglene i forretningsordenen, med enkelte unntak som er nærmere beskrevet nedenfor.

2. Generelt om forslaget til revidert forretningsorden

2.1 Noen hovedpunkter i revisjonen

Presidentskapets forslag til ny forretningsorden er fullstendig gjennomarbeidet og revidert. Det er bare gjort noen få, mindre endringer av materiell betydning, men teknisk og språklig er forretningsordenen helt omarbeidet. De viktigste endringene fra dagens versjon er:

- Alle paragrafer har fått overskrift, for å gjøre det lettere å orientere seg i regelverket.
- Den tematiske strukturen er endret, slik at de ulike temaene i størst mulig grad behandles samlet og i hensiktsmessig rekkefølge. Mange bestemmelser er flyttet og omstrukturert, noen er delt opp og deler flyttet til andre paragrafer. Enkelte tilfeller av dobbeltbehandling er luket vekk.
- Bestemmelsene om den forberedende fullmaktskomité og om permisjon er flyttet til kapittel 1, ettersom dette har sammenheng med Stortingets konstituering.
- De lengste paragrafene er splittet opp, f.eks. § 12, der reglene om saksfordelingen mellom fagkomiteene er gitt i nye § 14, mens de særlige saksbehandlingsreglene for kontroll- og konstitusjonskomiteen i § 12 annet ledd nr. 9 er flyttet til nye § 15. Nåværende § 53 om spørretime er delt i tre (nye §§ 69 til 71). Enkelte korte paragrafer er slått sammen, f.eks. er nåværende §§ 38 og 40 samlet i nye § 53 om taleregler.
- Tredje kapittel om komiteene og arbeidsordningen, som i dag er det klart største kapitlet, er delt i to: Kapittel 3 om Stortingets komiteer og kapittel 4 om komiteenes arbeidsordning.
- Nåværende tiende kapittel om Stortingets protokoller er flyttet frem som nytt kapittel 9, etter kapitlet om avstemninger. Nåværende åttende kapittel inneholder bare to bestemmelser om Stortingets oppgaver etter Grunnloven § 75; disse er i hovedsak flyttet til kapittel 6 om Stortingets arbeidsordning.
- Det er ryddet opp i begrepsbruken. F.eks. foreslås å konsekvent bruke «stortingssesjon», i stedet for dagens «samling» og «sesjon», som betegnelse på hele sesjonen fra 1. oktober til siste møtedag i

september. Begrepene «høstsesjon» og «vårseksjon» brukes ikke. Det brukes også konsekvent «valgperiode» om fireårsperioden mellom stortingsvalg, ikke bare «periode» e.l., som kan misforstås. Det foreslås videre å bruke «representant» konsekvent (ikke «stortingsrepresentant» eller «medlem av Stortinget»), og «regjeringsmedlem» i stedet for «medlem av regjeringen» (men enkelte steder er synonymet «statsråd» beholdt).

- Det er ryddet opp i språkbruken, f.eks. brukes «frem» konsekvent (før både «frem» og «fram»). Språk- og begrepsbruken er også modernisert noe.

En begrenset innholdsmessig endring av regelverket kan nevnes, nemlig reglene om kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av kontroll saker. Etter fast praksis kan en tredjedel av komitémedlemmene beslutte ikke bare at det skal åpnes kontroll sak, men også at det skal sendes henvendelse til ansvarlig statsråd med anmodning om opplysninger før det eventuelt åpnes kontroll sak. Dette går ikke klart frem av gjeldende § 12 nr. 9 sjette ledd. Det foreslås å presisere dette i nye § 15 første ledd.

Det er for øvrig gjort enkelte mindre endringer av regelverket som ikke vil ha innholdsmessig betydning, men som klargjør og presiserer gjeldende retts tilstand og praksis. Disse er omtalt i merknadene til de enkelte bestemmelsene i punkt 3 nedenfor.

2.2 Ikrafttrede

Vedtaket om endringer av Stortingets forretningsorden trer i utgangspunktet i kraft straks, med mindre noe annet bestemmes. I dette tilfellet er det tale om vedtak av en fullstendig revidert forretningsorden, med ny paragrafnummerering og flytting av en rekke bestemmelser. Dette vil kreve en del tilvenning. Etter presidentskapets mening kan det derfor være hensiktsmessig å vente med ikraftsettelsen av den nye forretningsordenen til starten av neste stortings sesjon, dvs. 1. oktober 2012. Den nye versjonen av forretningsordenen vil dermed først gjelde fra Stortinget formelt viderefører den ved starten av neste sesjon.

Presidentskapet forbereder også en *innholdsmessig* revisjon av reglene i forretningsordenen. Presidentskapet tar sikte på å igangsette et arbeid med dette høsten 2012, og vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag om materielle endringer i forretningsordenen. Dersom Stortinget vedtar en ny versjon av forretningsordenen på grunnlag av forslaget i innstillingen her, vil den materielle gjennomgåelsen bygge på den nye, teknisk reviderte forretningsordenen.

3. Merknader til de enkelte bestemmelsene i forslaget

Til Kapittel 1 Hvordan Stortinget konstituerer seg

Til § 1 Konstituering etter stortingsvalg

Bestemmelsen viderefører nåværende § 1, men er renskåret slik at den bare omhandler Stortingets konstituering *etter stortingsvalg*. Fjerde ledd om konstituering av følgende storting i samme valgperiode er flyttet til nye § 2, se nedenfor.

Første ledd, som i dag er relativt langt, er splittet opp i tre ledd. I nye tredje ledd er det presisert at bestemmelsen gjelder den egentlige *fullmaktskomiteen*, til forskjell fra den forberedende fullmaktskomité, som er omhandlet i nye § 3. I sjette og siste ledd er henvisningen til valgloven forenklet, og begrepsbruken endret i tråd med begrepene i valgloven §§ 13-3 og 14-1.

Til § 2 Konstituering av følgende storting i samme valgperiode

Bestemmelsen viderefører nåværende § 1 fjerde ledd, men henvisningen til de alminnelige reglene om Stortingets konstituering i § 1 er omskrevet, først og fremst fordi bestemmelsen skilles ut som en egen paragraf. Reglene om fullmakter i § 1 tredje og sjette ledd er ikke relevante for konstitueringen ved senere sesjoner enn den første i valgperioden.

Til § 3 Den forberedende fullmaktskomité

Reglene om den forberedende fullmaktskomité er flyttet fra nåværende § 23. Ettersom disse reglene dreier seg om konstitueringen av Stortinget i neste valgperiode, passer de etter presidentskapets syn bedre i kapittel 1 enn i kapittel 3 om komiteene. Begrepsbruken i bestemmelsen er noe endret, bl.a. brukes «representant» konsekvent (ikke «medlem» av Stortinget) og «stortingssesjon» (ikke «samling»). I første ledd foreslås tatt inn i parentes en definisjon av «den forberedende fullmaktskomité». I sjette ledd er det tatt inn en henvisning til reglene om fullmaktskomiteen i § 1. Det er også gjort enkelte mindre språklige endringer uten innholdsmessig betydning.

I forslaget til ny forretningsorden foreslås det å bruke enkelt bestemt form konsekvent når det gjelder navn på komiteer, f.eks. «den forberedende fullmaktskomité» fremfor «den forberedende fullmaktskomiteen». Det siste er muligens mer moderne, men enkelt bestemt form på «den forberedende fullmaktskomité» og «den utvidete utenriks- og forsvarskomite» er så innarbeidet at presidentskapet mener dette bør beholdes, og at en slik skrivemåte bør gjennomføres konsekvent når det gjelder komité-

navn. I andre tilfeller er det i hovedsak brukt dobbelt bestemt form.

Til § 4 Representantenes plassering i stortingsalen

Bestemmelsen viderefører nåværende § 2, med noen språklige endringer.

Til § 5 Permisjon

Reglene om stortingsrepresentantenes rett til permisjon foreslås flyttet fra nåværende § 27 første ledd. Retten til permisjon har en side til representantenes møteplikt, og passer derfor bedre i kapittel 1.

Til Kapittel 2 Presidentene og sekretærene

Til § 6 Valg av presidenter og sekretærer

Nåværende § 3 står tom. Nåværende § 4 er videreført i nye § 6.

I bestemmelsens annet ledd annet punktum foreslås en omskriving for å få klarere frem at hovedregelen ved valg av presidenter og sekretærer i annen, tredje og fjerde sesjon i en periode er at avstemningen avholdes ved at den som er for eller imot, bes reise seg, jf. nye § 58 første ledd bokstav a. Det er bare dersom vilkårene i § 58 første ledd bokstav d annet punktum er oppfylt, dvs. hvis «det er fremmet flere forslag til samme verv, en tilstedeværende representant krever det eller forsamlingen vedtar det etter forslag av presidenten», at avstemningen skal foregå ved sedler uten underskrift. Dette var klart forutsatt ved endringen av nåværende § 4 i 2001, jf. Innst. S. nr. 285 (2000–2001) s. 6–7.

Det er for øvrig gjort noen mindre språklige endringer i bestemmelsen.

Til § 7 Stortingets presidentskap

Bestemmelsen er en videreføring av nåværende § 5 første ledd, som er skilt ut som en egen paragraf og splittet opp i to ledd.

Til § 8 Presidentens, visepresidenters eller sekretærers forfall

Bestemmelsen viderefører nåværende § 5 annet og tredje ledd.

Til §§ 9 Ledelse av Stortingets møter

Bestemmelsen viderefører nåværende §§ 6 og 7, som det foreslås å slå sammen til én paragraf.

Til Kapittel 3 Stortingets komiteer

Nåværende tredje kapittel foreslås delt i to. I nye kapittel 3 om Stortingets komiteer er det gitt regler om valg til komiteene, om deres ansvarsområder, og om opprettelse av særskilte komiteer og granskningskommisjoner mv.

Til § 10 Valgkomiteen

Bestemmelsen viderefører nåværende § 8, med noen mindre språklige endringer.

Til § 11 Stortingets faste komiteer

Bestemmelsen viderefører nåværende § 14 annet og tredje ledd, som foreslås skilt ut som en egen paragraf. Bestemmelsen gjelder alle *faste komiteer*, og er mer generell enn bestemmelser om *fagkomiteene mv.*, som omtales i de følgende paragrafene. Generelle regler om alle typer komiteer bør komme før særlige regler om fagkomiteene mv., og det foreslås derfor at disse reglene flyttes opp til innledningen av kapitlet. Det siste leddet i bestemmelsen er skrevet noe om i forhold til nåværende § 14 tredje ledd, uten at det har innholdsmessig betydning.

Til § 12 Stortingets fagkomiteer

Bestemmelsen viderefører nåværende § 10.

Til § 13 Sammensetning av fagkomiteene

Bestemmelsen viderefører nåværende § 11.

Til § 14 Saksfordelingen mellom fagkomiteene

Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av nåværende § 12 annet ledd. Nåværende § 12 første ledd om at budsjett- og lovforslag og andre saker «fordeles i alminnelighet på de faste komiteer etter bestemte regler» foreslås strøket, ettersom dette fremgår av nye § 22 første ledd annet punktum om oversendelse av saker til komiteene.

Det er gjort en del endringer i nr. 9 om kontroll- og konstitusjonskomiteen (i forhold til nåværende § 12 annet ledd nr. 9), som er vesentlig forenklet og nå består av bare ett ledd. Det foreslås å i hovedsak sette opp oversikten over kontroll- og konstitusjonskomiteens ansvarsområder på samme måte som de andre komiteenes ansvarsområder. Bokstavpunktene over de forskjellige offisielle dokumentene som skal behandles av kontroll- og konstitusjonskomiteen, er beholdt i nye § 14 nr. 9 fjerde punktum. Punktet om meldinger fra Ombudsmannen for forsvaret mv. er flyttet opp til bokstav e, etter punktum om meldinger fra Sivilombudsmannen. Nr. 9 første punktum viderefører nåværende § 12 annet ledd nr. 9 tredje ledd om at komiteen også behandler grunnlovssaker, valglovgivning og bevilgninger til Stortinget og Det Kongelige Hus. I nr. 9 annet punktum er det tatt inn en presisering av at saker om Stortingets kontroll med forvaltningen også er en sentral sakstype for komiteen, med henvisning til de nærmere reglene om dette i § 15 første ledd. Selv om denne bestemmelsen er ny, innebærer den ingen materiell endring av komiteens kompetanse. Nr. 9 tredje punktum om at komiteen behandler saker der Stortinget skal ta stilling til hvor-

vidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende, viderefører nåværende § 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd første punktum, med unntak av henvisningen til riksrettergangsloven, som foreslås flyttet til nye § 15 annet ledd. Det tas i stedet inn en henvisning til de nærmere reglene om kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av saker om konstitusjonelt ansvar i § 15 annet og tredje ledd, og til reglene om Stortingets behandling av slike saker i nye § 42.

Nåværende § 12 annet ledd nr. 12 annet ledd om andre komiteers plikt til å forelegge saker om utenrikske interesser for utenriks- og forsvarskomiteen, er flyttet til nye § 22 om oversendelse av saker til komiteene.

Til § 15 Nærmere om kontroll- og konstitusjonskomiteen

I nye § 15 er det gitt særlige saksbehandlingsregler for kontroll- og konstitusjonskomiteen. Disse er flyttet fra nåværende § 12 annet ledd nr. 9 annet og fjerde til åttende ledd, og omstrukturert noe.

Bestemmelsen i nye § 15 første ledd om behandlingen av saker om Stortingets kontroll med forvaltningen er i hovedsak en videreføring av nåværende § 12 annet ledd nr. 9 sjette ledd, men er skrevet om. Det er også gjort enkelte tilføyelser i tråd med komiteens praksis i slike saker. For det første er de ulike stadiene i en slik sak spesifisert, slik at komiteen først kan anmode en statsråd om å fremskaffe opplysninger, og deretter eventuelt ta en sak om kontroll med forvaltningen formelt opp til behandling og selv gjøre ytterligere undersøkelser. Selv om komiteen beslutter å anmode en statsråd om opplysninger, innebærer altså ikke det at en kontrollsak er igangsatt; det må beslutes særskilt. For det andre er det presisert at det er tilstrekkelig med tilslutning fra en tredjedel av komiteens medlemmer både for å anmode om opplysninger og for å igangsette en kontrollsak.

Bestemmelsene i annet, tredje og fjerde ledd om behandlingen av saker om konstitusjonelt ansvar er i hovedsak en videreføring av nåværende § 12 annet ledd nr. 9 fjerde og femte ledd, men er omstrukturert noe. I nye § 15 annet ledd foreslås det å ta inn en henvisning til ansvarlighetsloven, i tillegg til henvisningen til riksrettergangsloven. Den sistnevnte henvisningen foreslås flyttet fra nåværende § 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd første punktum, som for øvrig videreføres i nye § 14 nr. 9 tredje punktum. Bestemmelsen i nåværende § 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd siste punktum om kontroll- og konstitusjonskomiteens kompetanse til å handle på Stortingets vegne når det er fattet beslutning om tiltale for riksrett, er flyttet til nye § 42 annet ledd om Stortingets behandling av saker om konstitusjonelt ansvar, ettersom dette angår forhold *etter* at Stortinget har behandlet saken.

Bestemmelsen i § 15 femte ledd første punktum om høring i kontroll saker er en videreføring av nåværende § 12 annet ledd nr. 9 syvende ledd. I femte ledd annet punktum er det tatt inn en definisjon av begrepet «kontroll sak», som er hentet fra Reglement for åpne kontrollhøringer § 1 første ledd. Reglene om høring i kontroll saker gjelder for øvrig også når andre komiteer avholder høringer som har til formål å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk hendelsesforløp; dette er presisert i nye § 26 åttende ledd siste punktum.

I § 15 sjette ledd første punktum er det presisert at kontroll- og konstitusjonskomiteen skal gi innstilling til Stortinget i alle saker som den selv beslutter å ta opp til behandling. Dette er en sammenfatning av nåværende § 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd tredje punktum (om at komiteen skal avgi innstilling i saker om konstitusjonelt ansvar som den tar opp til behandling) og nr. 9 sjette ledd siste punktum (der det samme er presisert for saker om forvaltningskontroll som komiteen tar opp til behandling). Etter presidentens mening kan dette like gjerne slås fast generelt for saker som komiteen selv tar opp til behandling.

De resterende bestemmelsene, i nye § 15 sjette ledd annet punktum og syvende ledd, er en videreføring av henholdsvis § 12 annet ledd nr. 9 annet ledd (om at komiteen kan forelegge utkast til innstilling for andre fagkomiteer til uttalelse før innstilling avgis) og nr. 9 åttende ledd (om regler for komiteens sekretariat mv.).

Til § 16 Den utvidete utenriks- og forsvarskomite

Bestemmelsen viderefører nåværende § 13. Det foreslås å mest mulig konsekvent bruke t- og k-former fremfor d- og g-former, f.eks. «lukket» fremfor «lukkede» møter. Som nevnt under merknaden til § 3 ovenfor er også enkelt bestemt form på komiténavn gjennomført konsekvent. Betegnelsen på komiteen foreslås derfor endret til «den utvidete utenriks- og forsvarskomite».

I § 16 syvende ledd er det foretatt enkelte omskrivninger og presiseringer av teksten. Disse har ikke innholdsmessig betydning. Det er for øvrig gjort en del mindre språklige endringer i paragrafen.

Til § 17 Europautvalget

Bestemmelsen viderefører nåværende § 13 a. Sjette ledd annet punktum er skrevet om i en mer aktiv form, uten at det har innholdsmessig betydning.

Til § 18 Særskilte komiteer

Bestemmelsen viderefører nåværende § 14 første ledd. Paragraf 14 annet og tredje ledd er videreført i nye § 11, jf. omtalen ovenfor.

Til § 19 Granskingskommisjoner

Bestemmelsen viderefører nåværende § 14 a.

Til Kapittel 4 Komiteenes arbeidsordning

I kapittel 4 er det gitt nærmere regler om komiteenes arbeidsordning, dvs. generelle saksbehandlingsregler for komiteene. Noen spesielle saksbehandlingsregler for enkelte komiteer er gitt i kapittel 3, f.eks. gis det i nye § 15 nærmere regler for kontroll- og konstitusjonskomiteens virksomhet. Overskriften til kapittel 4, «Komiteenes arbeidsordning», tilsvarer overskriften til nye kapittel 6 om Stortingets arbeidsordning.

Til § 20 Valg av komitéledelse, innkalling, møteplikt mv.

I denne bestemmelsen er samlet en del bestemmelser om «konstituering» av komiteene, om innkalling og møteplikt mv., som tematisk passer best innledningsvis i kapitlet. Dessuten er enkelte bestemmelser plassert i denne paragrafen fordi de ikke har en naturlig plassering noe annet sted.

Første ledd om valg av leder og nestleder mv. er en videreføring av nåværende § 16 første ledd.

Annet ledd om innkalling til komitémøter mv. viderefører nåværende § 17 første ledd, med unntak av annet punktum om innhold i og kunngjøring av innkalling, som er flyttet til nye § 25 første ledd om komitémøter.

Tredje ledd om at komiteene kan tre sammen også når Stortinget ikke er samlet, er en videreføring av nåværende § 19 tredje ledd første og annet punktum. Bestemmelsen flyttes hit slik at resten av nåværende § 19 kan rendyrkes til bare å handle om varamedlemmer, jf. nye § 21.

Fjerde ledd om møteplikt i komiteene mv. er en videreføring av nåværende § 16 annet ledd.

Femte ledd viderefører bestemmelsen i nåværende § 19 femte ledd om komiteenes adgang til å nytte lønnet hjelp.

Til § 21 Varamedlemmer

Det foreslås å samle alle bestemmelser om varamedlemmer i komiteene i en egen paragraf. Denne foreslås plassert innledningsvis i kapitlet, ettersom reglene om vararepresentasjon henger sammen med bestemmelsene om innkalling, møteplikt osv. i den foregående paragrafen.

Nye § 21 viderefører nåværende § 19 annet ledd om at vararepresentantene trer inn som medlem i den komiteen som representanten sitter i, og § 19 tredje ledd tredje til sjette punktum om komitéleders adgang til å innkalle vararepresentanter når Stortinget ikke er samlet. Ettersom bestemmelsen i nåværende § 19 tredje ledd første og annet punktum om

komitémøter når Stortinget ikke er samlet, foreslås flyttet til nye § 20 tredje ledd, tas det inn en henvisning dit.

Nåværende § 19 tredje ledd femte punktum viser til begrensningene i Stortingets adgang til å innvilge permisjon som tidligere sto i § 27 første ledd annet og tredje punktum. Disse reglene ble opphevet 9. februar 2012, men ved en inkurie ble ikke henvisningen i § 19 tredje ledd opphevet samtidig. Henvisningen har ikke lenger noen mening, og foreslås ikke videreført.

I nåværende § 19 tredje ledd sjette punktum vises det til bestemmelsen i § 27 første ledd femte punktum om at de faste representantene som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake. Regelen står nå i § 5 tredje punktum, og henvisningen i nye § 21 annet ledd tredje punktum endres tilsvarende.

Til § 22 Oversendelse av saker til komiteene

Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av nåværende § 15.

Regelen i nåværende § 15 første ledd annet punktum om at presidentskapet avgir innstilling om hvordan budsjettkapitlene skal fordeles, fremgår også av nåværende § 22 tredje ledd, som er videreført i nye § 41 annet ledd, som er en samlebestemmelse om behandlingen av budsjettsaker. Regelen foreslås derfor ikke videreført i nye § 22.

I nye § 22 første ledd annet punktum er det presisert at alle saker som *skal forberedes av en komité*, skal fordeles i henhold til saksfordelingen fastsatt i nye § 14.

I § 22 femte ledd er tatt inn regelen fra nåværende § 12 annet ledd nr. 12 om andre komiteers plikt til å forelegge saker om utenrikske interesser for utenriks- og forsvarskomiteen.

Nåværende § 15 annet ledd om at saker som allerede er oversendt til en komité, kan fordeles på nytt av presidentskapet, er flyttet ned til nye § 22 sjette ledd.

Regelen i nåværende § 17 femte ledd om at komiteene ikke kan behandle andre saker enn de som er oversendt fra Stortinget, foreslås flyttet til nye § 22 syvende og siste ledd. Dette synliggjør denne sentrale avgrensningen av komiteenes kompetanse.

Til § 23 Fremdrift og avgivelsesfrist

Bestemmelsen viderefører nåværende § 17 tredje og fjerde ledd. Bestemmelsens annet ledd er skrevet om, uten at det har innholdsmessig betydning.

Til § 24 Saksordfører

Denne paragrafen viderefører nåværende § 17 sjette til åttende ledd, med noen små endringer.

Etter nåværende § 17 syvende ledd skal saksordføreren «legge fram saken i komiteen ...». Dette kan misforstås, ettersom det er komitélederen som har ansvar for å «legge frem for komiteen alle saker som komiteen har mottatt fra Stortinget», jf. nye § 23 første ledd (nåværende § 17 tredje ledd). Det foreslås derfor å omformulere nye § 24, slik at saksordføreren «skal forberede saken for komiteen», jf. § 24 annet ledd første punktum.

Det foreslås også å presisere at saksordføreren «har ansvar for å utarbeide innstillingen», jf. § 24 annet ledd annet punktum. I nåværende § 17 syvende ledd annet punktum heter det at saksordføreren «skal forme innstillingen skriftlig». I praksis kan dette også gjøres av andre, f.eks. rådgivere. Det synes dessuten unødvendig å presisere at innstillingen skal være skriftlig.

Til § 25 Komitémøter

I denne paragrafen samles alle bestemmelser som hovedsakelig bare angår komitémøtene. I første ledd videreføres nåværende § 17 første ledd annet punktum om kunngjøring av komitémøter. Nåværende § 17 første ledd første, tredje og fjerde punktum om at komitélederen eller en av nestlederne innkaller til komitémøter, foreslås flyttet til nye § 20 annet ledd om komitélederens oppgaver.

Annet ledd om lukkede komitémøter videreføres uendret fra nåværende § 17 annet ledd.

Tredje ledd om oppnevning av utvalg av komitémedlemmer, og at den endelige behandlingen av en sak skal skje i samlet komité, er flyttet fra nåværende § 19 første ledd.

Fjerde ledd om at komitévedtak er gyldige når tre femtedeler av medlemmene har avgitt stemme, er flyttet fra nåværende § 16 tredje ledd.

Til § 26 Komitéhøringer

Bestemmelsen viderefører nåværende § 18, i det vesentlige uendret. I fjerde ledd annet punktum foreslås det å stryke formuleringen om at komiteen kan beslutte at en høring skal gå for lukkede dører «dersom det anses hensiktsmessig», ettersom denne formuleringen ikke innebærer noen formell begrensning av komiteens myndighet til å lukke møtene. Nåværende sjette ledd, som er relativt langt, foreslås delt i to.

I nåværende § 18 syvende ledd, som blir nytt § 26 åttende og siste ledd, foreslås det å ta inn en definisjon av «kontrollhøring» i et nytt tredje punktum. Definisjonen tilsvarer virkeområdet til Reglement for åpne kontrollhøringer, jf. reglementets § 1 første ledd. Begrepet «kontrollsak» er definert i nye § 15 femte ledd, ettersom dette bare er relevant for kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Til § 27 Komiteereiser

Bestemmelsen om komiteereiser i nåværende § 19 fjerde ledd foreslås skilt ut som en egen paragraf, og plassert etter bestemmelsene om komitémøter og komitéhøringer.

Til § 28 Komiteenes protokoll og saksdokumenter

Denne bestemmelsen viderefører de to siste ledene i nåværende § 16. I første ledd er tatt inn nåværende § 16 femte ledd om komiteenes protokoller og registrering av saksdokumenter mv., og i annet ledd videreføres nåværende § 16 sjette ledd om komitémedlemmenes tilgang til graderte dokumenter. Det er også gjort enkelte språklige forenklinger uten innholdsmessige konsekvenser.

Til § 29 Særlig om komiteenes behandling av representantforslag

Reglene i nye § 29 om komiteenes behandling av representantforslag foreslås flyttet opp fra nåværende § 29 annet ledd, som står i femte kapittel om Stortingets behandling av proposisjoner, meldinger, forslag og søknader. Bestemmelsen synes å passe bedre i nye kapittel 4 om komiteenes arbeidsordning. Regler om *Stortingets* behandling av representantforslag og andre saker er gitt i nye §§ 37 flg., se nedenfor.

Til § 30 Komiteenes innstillinger til Stortinget

I denne bestemmelsen samles alt som angår komiteenes innstillinger til Stortinget. Den viderefører nåværende § 20, med noen mindre språklige endringer.

Tredje ledd om trykking av dokumenter som komiteen har fått fra Stortinget er flyttet fra nåværende § 16 fjerde ledd. De etterfølgende leddene forskyves tilsvarende i forhold til nåværende § 20.

Til § 31 Presidentskapets tilsyn med komiteenes avgivelsesfrister

Bestemmelsen viderefører nåværende § 22, med unntak av tredje ledd om presidentskapets behandling av statsbudsjettet. Denne bestemmelsen foreslås flyttet til nye § 41, som er en egen samlebestemmelse om behandlingen av statsbudsjett og nasjonalbudsjett.

Til Kapittel 5 Innkalling til og avvikling av Stortingets møter

Ettersom kapitlet ikke bare inneholder regler om innkallingen av Stortinget, men også om avviklingen av Stortingets møter, foreslås en mer dekkende kapitloverskrift enn overskriften til nåværende fjerde

kapittel (som lyder «Om hvorledes Stortinget blir sammenkalt og satt»).

Til § 32 Innkalling til møter i Stortinget

Bestemmelsen viderefører nåværende § 24. Annet ledd siste punktum er delt opp i to setninger.

Til § 33 Møter i Stortinget

Bestemmelsens første ledd viderefører nåværende § 25, med mindre språklige endringer.

Annet ledd om at presidenten skal forsikre seg om at tilstrekkelig antall representanter er til stede, er flyttet fra nåværende § 27 annet ledd, der første ledd om permisjoner er flyttet til kapittel 1, som nye § 5.

Til § 34 Program for Stortingets møter

Bestemmelsen viderefører i det vesentlige nåværende § 26, men annet ledd om datoene for behandling av budsjettet foreslås flyttet til nye § 41, som er en samlebestemmelse om budsjettbehandlingen. For øvrig foreslås mindre språklige endringer.

Til § 35 Møte for lukkede dører

Bestemmelsen viderefører nåværende § 61, som i dag står i siste kapittel om «forskjellige bestemmelser». Bestemmelsen synes å passe bedre i kapittel 5 om Stortingets forhandlinger, ettersom den angår en bestemt type stortingsforhandlinger.

Språket i bestemmelsen er noe justert, uten at dette har innholdsmessig betydning. Bl.a. foreslås det å konsekvent bruke formen «lukket» med t, og ikke «lukkede» med d, se merknaden til § 16 ovenfor. Det foreslås også å bruke begrepet «møter», og ikke «forhandlinger», ettersom det er stortingsmøtet i sin helhet som eventuelt vedtas lukket.

Nåværende fjerde ledd om presidentskapets tillatelse til å åpne en forseglest arkivsak er flyttet ned til siste ledd og omformulert noe, uten at det berører innholdet av bestemmelsen.

Til § 36 Avbrytelse av Stortingets forhandlinger i juni

Bestemmelsen om avbrytelse av Stortingets forhandlinger er en videreføring av nåværende § 33 annet ledd, som foreslås skilt ut som en egen paragraf og plassert til sist i kapitlet.

Til Kapittel 6 Stortingets arbeidsordning

Overskriften til kapittel 6 foreslås gjort mer generell, ettersom kapitlet omhandler mer enn bare forslag og proposisjoner mv. (overskriften til nåværende femte kapittel lyder «Om kongelige proposisjoner og meldinger samt forslag og søknader»).

Til § 37 Overbringelse og fremsettelse av proposisjoner og forslag

I denne bestemmelsen foreslås å samle regler om overbringelse eller fremsettelse av proposisjoner og forslag, og begrensninger av retten til dette. Første ledd om når overbringelsen eller fremsettelsen skal skje, viderefører nåværende § 28 første ledd. Annet ledd om formen på forslag og søknader viderefører nåværende § 31 første ledd. Tredje ledd om tilgjengeliggjøring av forslag viderefører nåværende § 29 første ledd, mens fjerde ledd om tilbakekallelse av forslag viderefører nåværende § 31 tredje ledd.

Femte ledd om at saker som er endelig avgjort ikke kan bringes frem igjen i samme stortingssesjon, er flyttet fra nåværende § 47, som står i syvende kapittel om avstemninger. Regelen innebærer en begrensning av adgangen til å fremsette forslag eller fremme proposisjoner, og passer derfor bedre i nye § 37 sammen med øvrige generelle regler om overbringelse og fremsettelse av proposisjoner og forslag.

Til § 38 Behandlingen av proposisjoner og forslag

Bestemmelsen viderefører nåværende § 28 annet til femte ledd, dvs. hele paragrafen unntatt første ledd, som er videreført i nye § 37 første ledd. Nye § 38 omhandler den videre behandlingen av proposisjoner og forslag, dvs. etter overbringelse eller fremsettelse, som altså er regulert i paragrafen foran.

Til § 39 Forslag fremsatt under behandlingen av en sak

Bestemmelsen viderefører nåværende § 30 første til tredje ledd. Annet og tredje ledd er slått sammen i nye § 39 annet ledd, og forenklet noe. Det er for øvrig gjort enkelte språklige endringer som ikke har innholdsmessig betydning.

Til § 40 Særlig om behandling av lovforslag

I denne bestemmelsen foreslås å samle en del særlige regler om Stortingets behandling av lovforslag. Første ledd viderefører nåværende § 31 annet ledd om behandling av endringsforslag som ikke har vært komitébehandlet. Annet og tredje ledd viderefører nåværende § 30 fjerde og femte ledd, om henholdsvis behandling av anmodningsforslag i tilknytning til lovforslag og behandling av forslag som fremsettes ved annen gangs behandling av lovforslag.

Til § 41 Behandlingen av statsbudsjett og nasjonalbudsjett

Det foreslås å lage en samlebestemmelse om behandlingen av statsbudsjett og nasjonalbudsjett, som omfatter hele prosessen fra overbringelsen, pre-

sidentskapets fordeling av budsjettkapitler på komiteene, og komiteenes og Stortingets behandling.

Bestemmelsen er i det vesentlige en videreføring av nåværende § 21. Annet ledd om presidentskapets oppgaver ved budsjettbehandlingen er imidlertid en sammenslåing av nåværende § 22 tredje ledd og nåværende § 26 annet ledd. Nye § 41 annet ledd annet punktum er en sammenfatning av regelen om presidentskapets fastsettelse av avgivelsesfrist for komiteenes budsjettinnstillinger (jf. nåværende § 22 tredje ledd annet punktum) og nåværende § 26 annet ledd om presidentskapets fastsettelse av datoene for Stortingets behandling av budsjettinnstillingene. Disse bestemmelsene er ikke helt identiske; i den førstnevnte bestemmelsen heter det at komitélederne skal ha «hatt anledning til å uttale seg» før presidentskapet fastsetter fristen, og i den sistnevnte at presidentskapet også skal *kunngjøre* de fastsatte fristene. Begge disse kravene vil etter forslaget gjelde både avgivelsesfristene og datoene for Stortingets behandling av innstillingene. Dette er i tråd med gjeldende praksis.

Resten av nåværende § 21 følger deretter som nye § 41 tredje til niende ledd.

Til § 42 Behandlingen av saker om konstitusjonelt ansvar

Bestemmelsens første ledd viderefører nåværende § 45 a om Stortingets behandling av saker om konstitusjonelt ansvar. I første punktum foreslås det å ta inn en henvisning til reglene om Stortingets ansvarskommisjon i riksrettergangsloven kapittel 3. Kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av saker om konstitusjonelt ansvar er for øvrig omtalt i nye § 15.

Annet ledd om kontroll- og konstitusjonskomiteens kompetanse til å handle på Stortingets vegne når det er fattet beslutning om tiltale for riksrett, er flyttet fra nåværende § 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd siste punktum, ettersom dette angår forhold *etter* at Stortinget har behandlet saken.

Til § 43 Muntlig redegjørelse for Stortinget fra et regjeringsmedlem

Bestemmelsen viderefører nåværende § 34 a, men flyttes frem i forhold til den nåværende plasseringen. Det er også gjort noen mindre språklige endringer, bl.a. er «medlem av regjeringen» endret til «regjeringsmedlem».

Til § 44 Tilgjengeliggjøring av innstillinger fra komiteene

Bestemmelsen viderefører nåværende § 32, med noen mindre språklige endringer uten innholdsmessig betydning.

Til § 45 Oversikt over bebudete saker og saker til behandling

Første ledd om at presidentskapet hvert halvår skal innhente en oversikt over de proposisjoner og meldinger som regjeringen akter å fremme, viderefører nåværende § 33 første ledd. Men for å unngå begrepene «høstsesjonen og vårsesjonen» (se i punkt 2.1 ovenfor) er bestemmelsen omformulert til «I oktober og januar hver stortingssesjon ...».

Annet ledd om at presidentskapet skal tilgjengeliggjøre for representantene en fortegnelse over alle saker som er tatt opp til behandling, er en videreføring av nåværende § 34.

Til § 46 Saker som ikke blir ferdig behandlet i stortingssesjonen eller valgperioden

Som nevnt ovenfor er nåværende § 33 første ledd videreført i nye § 45, mens nåværende § 33 annet ledd om avbrytelse av Stortingets forhandlinger i juni er flyttet opp til nye kapittel 5, som ny § 36. Nye § 46 viderefører resten av nåværende § 33, dvs. tredje til sjette ledd. Det er bare gjort mindre språklige endringer uten innholdsmessig betydning.

Til § 47 Innkalling av personer til å møte for Stortinget

Denne bestemmelsen viderefører nåværende § 49, som i dag står i åttende kapittel. Bestemmelsen angår Stortingets beslutninger etter Grunnloven § 75 h om å innkalle personer til å møte for seg, og passer derfor tematisk inn i kapittel 6 om Stortingets arbeidsordning.

Til § 48 Begjæring om utlevering av dokumenter

Bestemmelsen viderefører nåværende § 49 a første ledd om Stortingets beslutninger etter Grunnloven § 75 f om å begjære dokumenter utlevert. Også denne bestemmelsen passer tematisk inn i kapittel 6 om Stortingets arbeidsordning.

Nåværende § 49 a annet ledd om representantenes begjæringer om dokumentinnsyn foreslås flyttet til en ny bestemmelse (nye § 72) i kapittel 10, som ellers angår representantenes spørsmål til regjeringen. Dette fordi Stortinget som sådan ikke har noen sentral rolle når det gjelder enkeltrepresentanters begjæringer om dokumentinnsyn, og at dette er noe ganske annet enn Stortingets beslutninger etter Grunnloven § 75 f om å kreve dokumenter utlevert.

Det følger av forslaget at nåværende åttende kapittel, som bare inneholder de to bestemmelsene, bortfaller.

Til Kapittel 7 Debattene

Til § 49 Talelister og begrensninger av debattiden

Bestemmelsens tre første ledd viderefører nåværende § 35. Fjerde ledd om Stortingets mulighet til å vedta at debatten skal avsluttes før alle inntegnede talere har hatt ordet («clôture»), er flyttet fra nåværende § 37 tredje ledd, ettersom dette har nær sammenheng med de øvrige reglene om debattens lengde.

Til § 50 Generelle begrensninger av taletiden

Bestemmelsen viderefører nåværende § 36, med mindre språklige endringer.

Til § 51 Replikker og svar på direkte spørsmål

Bestemmelsen viderefører nåværende § 37 første og annet ledd.

Til § 52 Spørsmål som tas opp ved møtets avslutning

Bestemmelsen viderefører nåværende § 37 a.

Til § 53 Taleregler

I denne bestemmelsen samles generelle regler om tale i Stortinget. Første og tredje ledd er en videreføring av nåværende § 38 om å rette talen til presidenten og holde seg til den saken som er under debatt, og forbudet mot upassende eller fornærmelig atferd. Nye § 53 annet ledd viderefører nåværende § 40 om bruk av sitater under tale i Stortinget. Denne foreslås altså plassert mellom de to leddene fra nåværende § 38.

Til § 54 Opptreden under forhandlingene

Bestemmelsen viderefører nåværende § 39 om at det ikke er tillatt å gi støyende uttrykk for misnøye eller bifall under forhandlingene.

Til § 55 Regjeringsmedlemmers deltakelse i forhandlingene

Bestemmelsen viderefører nåværende § 41, med mindre språklige endringer.

Til § 56 Overtredelse av forretningsordenen

Bestemmelsen viderefører nåværende § 42.

Til Kapittel 8 Avstemninger

Til § 57 Organisering av voteringene

Bestemmelsen viderefører nåværende § 43, med unntak av tredje ledd om at forslag kan tas opp til votering «etter hvert», som foreslås strøket. Voteringer avholdes så å si alltid samlet ved møtets avslutning. Hvis det helt unntaksvis er behov for å fravike dette og votere over et bestemt forslag på et tidligere

tidspunkt i møtet, kan det besluttes å fravike forretningsordenen og gjennomføre en slik særskilt votering. Etter presidentskapets syn er det derfor ikke lenger behov for en egen bestemmelse om at forslag kan tas opp til votering «etter hvert».

Til § 58 Avstemningsmåter

Bestemmelsen viderefører nåværende § 44.

Til § 59 Krav til flertall ved avstemninger

Bestemmelsen viderefører nåværende § 45, men slik at bokstavnummereringen (bokstav a og b) foreslås omgjort til ledd. I første ledd første punktum er begrepet «forskrifter» erstattet med «Stortinget har bestemt». Det er for øvrig gjort enkelte mindre språklige endringer.

Til § 60 Krav om avstemning før møtet heves

Bestemmelsen viderefører nåværende § 46.

Til Kapittel 9 Stortingets protokoller og ekspedisjon av sakene

Dette kapitlet om Stortingets protokoller mv. foreslås flyttet frem til etter kapitlet om avstemninger i Stortinget, og før kapittel 10 om interpellasjoner og spørsmål. Protokollene angår virksomheten i Stortinget i plenum, og passer dermed sammen med de øvrige bestemmelsene om Stortingets virksomhet. Reglene om spørsmål mv. gjelder også utenfor plenum (bl.a. spørsmål til skriftlig besvarelse), og kan derfor behandles for seg, etter reglene om Stortingets virksomhet.

Til § 61 Stortingets protokoller

Bestemmelsen viderefører nåværende § 55.

Til § 62 Gjennomsyn og rettelser av protokollen

Bestemmelsen viderefører i det vesentlige nåværende § 56. I første ledd første punktum er «ettersyn» av protokollene erstattet med «gjennomsyn», som antas å være mer korrekt. Nåværende § 56 første punktum foreslås for øvrig delt i to punktumer.

Nåværende § 56 tredje og fjerde punktum foreslås slått sammen og skilt ut som annet ledd. Det foreslås å stryke presiseringen av at møter for lukkede dører skal protokolleres, ettersom dette fremgår av nye § 35 tredje ledd. Det foreslås i stedet å ta inn en henvisning dit.

Til § 63 Ekspedering av avgjorte saker

Bestemmelsen viderefører nåværende § 57, med noen mindre språklige endringer.

Begrepet «adresser» er et gammelt begrep som i tidligere tider særlig ble brukt når Stortinget ga formelt uttrykk for sin misbilligelse overfor Kongen. Slike formelle «adresser» anvendes ikke i dag; etter innføring av parlamentarismen har Stortinget andre måter å gi uttrykk for slik kritikk på. Det foreslås likevel å beholde begrepet «adresser» i forretningsordenen, ettersom dette er en særlig form for henvendelser fra Stortinget til regjeringen.

Til § 64 Underskrift av vedtak

Bestemmelsen viderefører nåværende § 58, men slik at første punktum foreslås splittet opp i to.

Til § 65 Underskrift av forhandlingsprotokollen

Bestemmelsen viderefører nåværende § 59.

Til Kapittel 10 Interpellasjoner og spørsmål

Som nevnt ovenfor foreslås det å flytte nåværende niende kapittel om interpellasjoner og spørsmål til etter kapitlet om Stortingets protokoller. Dette fordi bestemmelsene om spørsmål mv. også angår forhold utenom Stortinget i plenum.

Til § 66 Interpellasjoner

Bestemmelsen viderefører nåværende § 50, med enkelte mindre språklige og tekniske endringer.

Til § 67 Spørsmål til presidentskapet

Bestemmelsen viderefører nåværende § 51, men slik at punkttopstillingen (bokstav a og b) foreslås endret til ledd. Nåværende § 51 bokstav a, som er svært lang, foreslås delt opp i første til tredje ledd. Bokstav b blir da fjerde ledd i den nye bestemmelsen. For øvrig foreslås enkelte mindre språklige endringer.

Til § 68 Spørsmål til skriftlig besvarelse

Bestemmelsen viderefører nåværende § 52, men slik at første ledd splittes opp i to ledd i den nye bestemmelsen. For øvrig gjøres enkelte mindre språklige endringer.

Til § 69 Avholdelse av spørretime

Nåværende § 53 er svært omfattende. De tre numrene i paragrafen foreslås derfor omgjort til tre nye paragrafer. Nåværende § 53 nr. 1 om generelle regler for spørretimen blir dermed nye § 69.

Til § 70 Muntlig spørretime

Bestemmelsen viderefører nåværende § 53 nr. 2 om den muntlige spørretimen.

Til § 71 Ordinær spørretime

Bestemmelsen viderefører nåværende § 53 nr. 3 om den ordinære spørretimen. Nåværende § 53 nr. 3 annet ledd fjerde punktum om at regjeringsmedlemmene kan nekte å svare på spørsmål, foreslås flyttet til sist i annet ledd i nye § 71. Det er for øvrig gjort enkelte mindre språklige endringer.

Til § 72 Begjæringer om dokumentinnsyn

Reglene i nåværende § 49 a annet ledd om enkeltrepresentanters begjæringer om innsyn i forvaltningens dokumenter foreslås skilt ut fra reglene om *Stortingets* begjæring om utlevering av dokumenter etter Grunnloven § 75 f, som foreslås videreført i nye § 48. (Se nærmere i merknaden til den bestemmelsen.)

Bestemmelsen foreslås også splittet opp i to ledd. I nye annet ledd er ordene «er underlagt taushetsrett» endret til «kan unntas fra offentlighet». Dette anses som juridisk mer presist, men har neppe noen innholdsmessig betydning. Det er for øvrig gjort enkelte mindre språklige endringer i bestemmelsen.

Til Kapittel 11 Forskjellige bestemmelser**Til § 73 Representantenes taushetsplikt**

Bestemmelsen viderefører nåværende § 60, med enkelte tekniske og språklige endringer.

Første ledd er splittet opp i to punktumer, for å få klarere frem at nye annet punktum bare gjelder for komitébehandlingen av saker som vil bli behandlet for lukkede dører i Stortinget (og altså ikke for alle saker som behandles for lukkede dører i komiteene).

Til § 74 Register over representantenes verv og økonomiske interesser

Bestemmelsen viderefører nåværende § 60 a, med enkelte mindre språklige endringer.

Til § 75 Partigrupper

Bestemmelsen viderefører nåværende § 62.

Til § 76 Orden i stortingsbygningen

Bestemmelsen viderefører nåværende § 63.

Til § 77 Fravikelse av forretningsordenen

Bestemmelsen viderefører nåværende § 64. Annet og tredje punktum er omskrevet noe, uten at dette har innholdsmessig betydning.

4. Presidentskapets tilråding

Presidentskapet viser til merknadene ovenfor og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortingets forretningsorden**Kapittel 1 Hvordan Stortinget konstituerer seg****§ 1 Konstituering etter stortingsvalg**

Når Stortinget trer sammen etter et stortingsvalg, overtar etter anmodning presidenten i forrige storting midlertidig presidentstillingen. Er vedkommende ikke til stede, overtas etter anmodning presidentstillingen midlertidig av, i prioritert rekkefølge:

1. Den av det forrige stortings visepresidenter som rangerte høyest.
2. Den av de tilstedeværende representanter som lengst har vært medlem av Stortinget. Dersom to eller flere har vært medlemmer av Stortinget like lenge, har den fortrinnsrett som er eldst av år.

Presidenten foretar navneopprop og mottar representantenes og vararepresentantenes fullmakter. Stortingets reglement godkjennes. Meldte forfall og permisjonssøknader refereres og avgjøres.

Det velges en komité til å gjennomgå fullmaktene (fullmaktskomiteen). I fullmaktskomiteen skal gruppene så vidt mulig være forholdsmessig representert. Sammen med fullmaktene behandler komiteen innstillingen fra den forberedende fullmaktskomité. Inntil fullmaktene er godkjent, har representantene midlertidig sete og stemme.

Etter at innstillingen fra fullmaktskomiteen er ferdigbehandlet, velger Stortinget presidenter og sekretærer (jf. § 6).

Deretter erklærer presidenten Stortinget for lovlig konstituert og gir melding til Kongen om dette.

Ved omvalg og nye valgoppgjør som Stortinget påbyr etter valgloven §§ 13-3 og 14-1, skal fullmaktene prøves så snart som mulig.

§ 2 Konstituering av følgende storting i samme valgperiode

Når de følgende storting i samme valgperiode trer sammen, gjelder reglene om konstituering i § 1 første, annet, fjerde og femte ledd tilsvarende.

§ 3 Den forberedende fullmaktskomité

I siste stortingsssesjon i valgperioden velger Stortinget, etter innstilling fra valgkomiteen, blant representantene en komité til foreløpig prøving av fullmaktene for representantene og vararepresentantene i det nye storting (den forberedende fullmaktskomité). Samtidig velger Stortinget også like mange vararepresentanter som representanter, og komiteens

leder og nestleder. I komiteen bør partigruppene så vidt mulig være forholdsmessig representert.

Som sekretær for komiteen fungerer en tjenestemann i Stortingets administrasjon, etter nærmere bestemmelse av komiteen.

Den forberedende fullmaktskomité trer sammen etter innkalling fra lederen. Den skal så langt det er nødvendig gjennomgå og gjøre rede for innholdet av de dokumentene som i henhold til valgloven er innkommet til Stortinget, og for alle klager og ankemål som er sendt inn i rett tid, i den grad de angår fullmaktsavgjørelsene. Komiteen har på vegne av Stortinget fullmakt til å fremskaffe alle opplysninger som den finner nødvendig for dette.

Før Stortinget trer sammen, skal den forberedende fullmaktskomité ha levert en foreløpig innstilling til Stortingets administrasjon om alle valg- og fullmaktsspørsmål som en må regne med kan få innvirkning på sammensetningen av det nye storting. Dagen før det nye storting trer sammen, slutter den forberedende fullmaktskomité å fungere.

Må den forberedende fullmaktskomité gi sin foreløpige innstilling om godkjenning eller forkastelse av fullmaktene før den ennå har rukket å fremskaffe nødvendige opplysninger om hver enkelt fullmakt, skal den i innstillingen gjøre særskilt rede for årsakene til forsinkelsen, samt når et endelig resultat kan foreligge.

Den foreløpige innstillingen og alle bilagene til den skal i registrert stand legges frem for fullmaktskomiteen i det nye storting straks denne komiteen trer sammen (jf. § 1). Innstillingen må ikke offentliggjøres av den forberedende fullmaktskomité.

§ 4 Representantenes plassering i stortingssalen

I stortingssalen tar representantene plass etter den alfabetiske rekkefølgen av valgdistriktene.

§ 5 Permisjon

Søknad om permisjon for representantene behandles av Stortinget etter innstilling av presidentskapet. Gjennom Stortingets administrasjon gis fungerende president melding om kortere forfall. Representanter som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake.

Kapittel 2 Presidentene og sekretærene

§ 6 Valg av presidenter og sekretærer

Ved begynnelsen av et nytt storting velger Stortinget president, første visepresident, annen visepresident, tredje visepresident, fjerde visepresident, femte visepresident, sekretær og visesekretær.

Ved det første valget av Stortingets president og visepresidenter i valgperioden foregår avstemningene ved sedler uten underskrift. Ved senere valg i samme valgperiode foregår avstemningene etter § 58 første ledd bokstav a, med mindre vilkårene for avstemning ved sedler uten underskrift i § 58 første ledd bokstav d er oppfylt.

Ved valg av presidenter og sekretærer kreves vanlig flertall, dvs. over halvparten av de avgitte stemmene. Oppnår ingen av kandidatene slikt flertall ved første valg eller ved fritt omvalg, foretas bundet omvalg mellom de to kandidatene som har fått størst stemmetall, jf. § 59 annet ledd.

Dersom minst en femtedel av representantene sender skriftlig krav til presidenten om nytt valg av Stortingets president eller en visepresident, skal Stortinget foreta slikt valg.

§ 7 Stortingets presidentskap

Stortingets president og fem visepresidenter danner Stortingets presidentskap. Stortingets president er presidentskapets leder. Første visepresident er nestleder.

Presidentskapet er beslutningsdyktig når minst tre av medlemmene er til stede. På vegne av presidentskapet leder stortingspresidenten arbeidet i Stortinget. Når Stortinget ikke er samlet, kan stortingspresidenten treffe nødvendige avgjørelser som ellers tilligger presidentskapet.

§ 8 Presidentens, visepresidenters eller sekretærens forfall

Kan Stortingets president ikke utøve vervet på grunn av forfall, fungerer første visepresident som midlertidig stortingspresident. Får stortingspresidenten eller en av visepresidentene langvarig forfall, kan Stortinget velge midlertidig president for den tid fraværet varer.

Det kan velges midlertidig sekretær i stedet for en sekretær som får langvarig forfall.

§ 9 Ledelse av Stortingets møter

Stortingets president leder Stortingets møter. Stortingspresidenten kan overlate møteledelsen til en visepresident eller en midlertidig president som er valgt etter § 8 første ledd eller en settepresident som Stortinget har valgt for en kortere tid. Visepresident, midlertidig president og settepresident har som møteleder den samme myndighet som stortingspresidenten.

Visesekretæren kan fungere som midlertidig sekretær.

Den presidenten som leder møtet, kan ikke samtidig delta i debatten om en sak. En som har deltatt i debatten om en sak, kan ikke lede møtet under den videre debatten om saken.

Kapittel 3 Stortingets komiteer

§ 10 Valgkomiteen

Umiddelbart etter at Stortinget har konstituert seg, velges en valgkomité på 37 medlemmer. I den bør partigruppene så vidt mulig være forholdsmessig representert. Det bør også tas hensyn til en fordeling etter valgdistrikter. Valgkomiteen bestemmer hvordan Stortingets faste komiteer skal være sammensatt.

Valgkomiteen gir innstilling om alle valg som Stortinget gir den i oppdrag å forberede. Innstillingen skal gjøres ferdig snarest mulig etter at oppdraget er gitt.

Valgkomiteens medlemmer fungerer i hele valgperioden. I tilfelle av avgang erstattes vedkommende ved nytt valg snarest mulig.

Stortinget velger også varamedlemmer til valgkomiteen, etter prinsippene angitt i første ledd. Varamedlemmer innkalles ved ethvert forfall blant komiteens medlemmer.

§ 11 Stortingets faste komiteer

Stortinget kan når som helst beslutte å endre antall faste komiteer eller antall medlemmer av komiteene.

Hvis ikke Stortinget bestemmer noe annet, skal komiteene ha uforandret sammensetning på alle storting i samme valgperiode, med mindre partigruppene foreslår endringer som gjelder representanter fra egen gruppe eller avgang blant medlemmene gjør det nødvendig å foreta endringer.

§ 12 Stortingets fagkomiteer

Samtlige representanter unntatt Stortingets president fordeles på disse fagkomiteene:

1. Arbeids- og sosialkomiteen
2. Energi- og miljøkomiteen
3. Familie- og kulturkomiteen
4. Finanskomiteen
5. Helse- og omsorgskomiteen
6. Justiskomiteen
7. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
8. Kommunal- og forvaltningskomiteen
9. Kontroll- og konstitusjonskomiteen
10. Næringskomiteen
11. Transport- og kommunikasjonskomiteen
12. Utenriks- og forsvarskomiteen

§ 13 Sammensetning av fagkomiteene

Straks etter at valgkomiteen er nedsatt, oppnevner den medlemmene til Stortingets fagkomiteer.

Alle partigrupper skal ha medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen. For øvrig bør gruppene så langt som mulig være forholdsmessig representert i komiteene. Partigrupper som ikke har fått medlem i

alle komiteer etter denne fordelingen, kan kreve at gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. Valgkomiteen gir Stortinget trykt melding om oppnevningene.

§ 14 Saksfordelingen mellom fagkomiteene

Hovedregelen for saksfordelingen mellom fagkomiteene er:

1. Arbeids- og sosialkomiteen: Saker om arbeidsmarked og arbeidsmiljø, arbeidsrettete ytelser, pensjoner, sosiale stønader og politikk overfor funksjonshemmede.
2. Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag, miljøvern og regional planlegging.
3. Familie- og kulturkomiteen: Saker om familie, barn og ungdom, likestilling mellom kvinner og menn, forbrukersaker og saker om kultur.
4. Finanskomiteen: Saker om økonomisk politikk, penge- og kredittpolitikk, finans- og kredittvesen, finansadministrasjon, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, skatter og avgifter til statskassen, statsgaranti ved eksport mv., folketrygdens inntekter, inntektspolitikk (unntatt jordbruksavtalen) og regnskaps- og revisjonslovgivning. Om behandlingen av statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet vises til § 41.
5. Helse- og omsorgskomiteen: Saker om helsetjenester, pleie- og omsorgstjenester, folkehelsearbeid, rusmiddelpolitikk og legemidler.
6. Justiskomiteen: Saker om rettsvesen, kriminalomsorg, politiet, sivile vernepliktige, andre justisformål, sivil beredskap, rettfærdsvederlag, alminnelig forvaltningslovgivning, straffelovgivning, prosesslovgivning og alminnelig sivillovgivning.
7. Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen: Saker om kirke, utdanning og forskning, herunder forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv.
8. Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktpolitikk, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, og parti støtte.
9. Kontroll- og konstitusjonskomiteen: Grunnlovssaker, valglovgivning og bevilgninger til Stortinget og til Det Kongelige Hus. Saker om Stortingets kontroll med forvaltningen, jf. § 15 første ledd. Saker der Stortinget skal ta stilling til hvorvidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende,

herunder om Stortingets ansvarskomisjon skal anmodes om å foreta nødvendige undersøkelser for å klarlegge grunnlaget for slikt ansvar, jf. § 15 annet og tredje ledd og § 42. Komiteen skal også gjennomgå og gi innstilling til Stortinget om:

- a) statsrådets protokoller mv., jf. Grunnloven § 75 bokstav f,
  - b) regjeringens årlige melding om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av representantforslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse,
  - c) dokumenter fra Riksrevisjonen, og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet,
  - d) meldinger fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen, og andre saker om ombudsmannens virksomhet,
  - e) meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og Ombudsmannsnemnda for sivile vernepliktige,
  - f) meldinger fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste, og andre saker om utvalgets virksomhet, og
  - g) rapporter fra Stortingets ansvarskomisjon og stortingsoppnevnte granskingskomisjoner.
10. Næringskomiteen: Saker om nærings-, industri- og handelsvirksomhet, skipsfart, statlig eierskapspolitikk, konkurranse- og prispolitikk, landbruk, jordbruksavtalen, matpolitikk, fiskeri, fangst, akvakultur og laksefiske.
11. Transport- og kommunikasjonskomiteen: Saker om innenlands transport, post, telekommunikasjoner, elektronisk kommunikasjon og oppgaver under Kystverket.
12. Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om utenrikske forhold, militært forsvar, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.

§ 15 Nærmere om kontroll- og konstitusjonskomiteen

En tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen kan beslutte at komiteen skal anmode en statsråd om å fremskaffe ønskete opplysninger om forhold som omfattes av Stortingets kontroll med forvaltningen. En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en sak om slik kontroll opp til behandling, og selv foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.

En tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen kan kreve at komiteen av eget til-

tak skal ta en sak om eventuelt konstitusjonelt ansvar opp til behandling, jf. lov 5. februar 1932 nr. 1 om ansvar for handlinger som påtales ved Riksrett og lov 5. februar 1932 nr. 2 om rettergangsmåten i riksrettsaker.

Dersom kontroll- og konstitusjonskomiteen finner at forhold i en ekstern henvendelse vedrørende brudd på konstitusjonelle plikter ikke kan påtales ved riksrett, skal henvendelsen oversendes rette påtalemyndighet. Komiteen kan dessuten vedta at en henvendelse ikke skal fremlegges for Stortinget når de forholdene henvendelsen omhandler, åpenbart ikke kan føre til ansvar. Henvendelsen skal legges frem for Stortinget ved innstilling dersom en tredjedel av komiteens medlemmer krever det. Den som har fremmet henvendelsen, skal underrettes om utfallet av behandlingen.

Før andre komiteer avgir en innstilling der det fremmes forslag om at konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende eller forslag om at Stortingets ansvarskomisjon skal iverksette undersøkelser, skal utkast til innstilling fra vedkommende komité forelegges kontroll- og konstitusjonskomiteen til uttalelse.

En tredjedel av komiteens medlemmer kan kreve at det avholdes komitéhøring i kontroll saker. Som kontroll sak regnes alle saker som behandles av kontroll- og konstitusjonskomiteen, med unntak av saker som gjelder grunnlovsendring, bevilgninger eller valglovgivning.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen skal gi innstilling til Stortinget om alle saker den tar opp til behandling. Komiteen avgjør i det enkelte tilfellet om den skal forelegge utkast til innstilling for berørte fagkomiteer til uttalelse før innstillingen avgis.

Komiteen fastsetter nærmere regler for sitt sekretariat, herunder om sekretariatets arbeidsoppgaver, og den bruk de enkelte medlemmene kan gjøre av det.

§ 16 Den utvidete utenriks- og forsvarskomite

I tillegg til komiteene nevnt i § 12, oppnevner valgkomiteen også en utvidet utenriks- og forsvarskomite.

Den utvidete utenriks- og forsvarskomite har til oppgave å drøfte med regjeringen viktige spørsmål vedrørende utenrikspolitikk, handelspolitikk, sikkerhetspolitikk og beredskap, herunder terrorberedskap. Slik drøftelse bør finne sted før viktige beslutninger fattes. I særlige tilfeller kan komiteen avgi innstilling til Stortinget.

Den utvidete utenriks- og forsvarskomite består av de ordinære medlemmene av utenriks- og forsvarskomiteen, Stortingets president og lederne i partigruppene (med mindre de allerede er medlemmer av komiteen). Valgkomiteen kan, etter anmodning fra

en gruppe, oppnevne ytterligere medlemmer dersom den finner at hensynet til gruppenes forholdsmessige representasjon tilsier det.

Stortingets første visepresident er varamedlem for Stortingets president, og nestlederne i partigruppene er varamedlemmer for lederne i partigruppene. Presidentskapet kan, etter anmodning fra vedkommende gruppe, bestemme at en vararepresentant som møter i utenriks- og forsvarskomiteen, skal møte også i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé.

Lederen kaller sammen komiteen når vedkommende mener det er nødvendig, eller når statsministeren, utenriksministeren eller en tredjedel av komitémedlemmene anmoder om det. Tilsvarende gjelder når forsvarsministeren anmoder om det i viktige beredskapsmessige spørsmål, eller når justisministeren anmoder om drøftelse av spørsmål vedrørende terrorberedskap.

Forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé skal holdes hemmelige, med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. Det samme gjelder for fellesmøter komiteen har med andre komiteer. Lederen kan bestemme at også innkallelsen til møtet skal være hemmelig.

En sak skal legges frem for Stortinget når minst seks komitémedlemmer krever det i et møte i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé hvor saken står på dagsordenen. Komiteen prøver om vilkårene for stortingsbehandling etter første punktum foreligger, og legger i så fall saken frem for presidentskapet. Komiteen kan beslutte å fortsette behandlingen av saken i samme møte eller i senere møte selv om det er fremsatt krav i samsvar med første punktum. Stortinget avgjør i møte for lukkede dører om behandlingen i Stortinget skal holdes for åpne eller lukkede dører. Behandlingen i Stortinget innledes med en redegjørelse av et regjeringsmedlem. Stortinget beslutter om debatt skal holdes umiddelbart etter redegjørelsen eller i et senere møte. Forslag fremsatt i forbindelse med Stortingets behandling av en slik sak kan ikke sendes til behandling i en komité.

§ 17 Europautvalget

Regjeringens konsultasjoner med Stortinget om saker som gjelder Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), herunder forslag om nye eller endrede rettsakter på et område som omfattes av EØS-avtalen, og saker som gjelder tilgrensende avtaler med Den europeiske union (EU), skal foregå med Europautvalget.

Europautvalget består av utenriks- og forsvarskomiteen og medlemmene av den norske delegasjonen til parlamentarisk komiteen for EØS. Utenriks- og forsvarskomiteen eller dens leder kan dessuten beslutte at en eller flere andre komiteer skal delta ved bestemte konsultasjoner. Valgkomiteen oppnevner

varamedlemmer for utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer i Europautvalget. Varamedlemmene innkalles ved ethvert forfall. Valgkomiteen kan, etter anmodning fra vedkommende gruppe, likevel bestemme at en vararepresentant som møter i utenriks- og forsvarskomiteen, skal møte også i Europautvalget.

Lederen i utenriks- og forsvarskomiteen kaller sammen til konsultasjoner i Europautvalget når vedkommende mener det er nødvendig, eller når et regjeringsmedlem eller en tredjedel av utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer anmoder om det.

Dokumenter som Europautvalget får tilsendt fra regjeringen, sendes også til vedkommende fagkomiteer. Komiteene kan be regjeringen om å få oversendt andre dokumenter som gjelder EU eller EØS-saker. Komiteene kan også stille skriftlige spørsmål til vedkommende regjeringsmedlem om slike saker, men kan ikke holde høring. En komité kan beslutte å avgi skriftlig uttalelse til Europautvalget om en sak som utvalget skal behandle. Komiteen avgjør om saksordfører skal velges for en slik sak. En skriftlig uttalelse fra en komité til Europautvalget er offentlig når den er avgitt, hvis ikke komiteen bestemmer noe annet.

Møtene i Europautvalget holdes for lukkede dører. Det samme gjelder fellesmøter utvalget har med andre komiteer. Referater av forhandlingene i utvalget er offentlige når de foreligger, hvis ikke utvalget bestemmer noe annet. Det er ikke adgang til å gjengi uttalelser som er gitt i et møte når referatet av forhandlingene i saken ikke er offentlig.

Saker som er brakt frem i Europautvalget, skal legges frem for Stortinget når utenriks- og forsvarskomiteen krever det i et møte i Europautvalget hvor saken står på dagsordenen. Stortinget avgjør for lukkede dører om møte i Stortinget for å behandle saken skal holdes for åpne eller lukkede dører. Bestemmelsene i § 16 syvende ledd annet til og med siste punktum gjelder tilsvarende.

§ 18 Særskilte komiteer

Finner Stortinget det nødvendig, kan det unntaksvis nedsette særskilte komiteer til å behandle en enkelt sak eller saker av et bestemt slag. Oppnevning til slike særskilte komiteer foretas av valgkomiteen, og så vidt mulig bør det unngås at oppnevningen fører til vanskeligheter for det ordinære komitéarbeidet.

§ 19 Granskingskommisjoner

Stortinget kan nedsette en granskingskomisjon til å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk begivenhetsforløp. Mandatet bør kun åpne for en vurdering av ansvarsforhold i den utstrekning Stortinget har behov for bistand til dette.

Forslag om å nedsette en granskingskommisjon skal behandles av kontroll- og konstitusjonskomiteen, eller av en særskilt komité som Stortinget oppnevner etter § 18. Kontroll- og konstitusjonskomiteen kan fremlegge slikt forslag på eget initiativ.

Stortinget fastsetter kommisjonens mandat, og de nærmere prosedyrene for dens arbeid. Det bør presiseres i hvilken grad kommisjonen skal være bundet av de generelle regler og retningslinjer som gjelder for offentlige granskingskommisjoner. Videre bør det vurderes om kommisjonen har behov for lovhjælp for å sikre nødvendig tilgang til opplysninger og dokumenter.

En stortingsoppnevnt granskingskommisjon skal bestå av personer som har nødvendig faglig kompetanse og integritet. Kommisjonen utfører sitt verv selvstendig og uavhengig av Stortinget.

Granskingskommisjonen rapporterer direkte til Stortinget. Rapporten skal være offentlig, med mindre særlige hensyn tilsier at den helt eller delvis bør være taushetsbelagt. Før Stortinget foretar den endelige vurderingen av rapporten, bør den oversendes regjeringen til skriftlig uttalelse.

Kapittel 4 Komiteenes arbeidsordning

§ 20 Valg av komitéledelse, innkalling, møteplikt mv.

Så snart komiteene er oppnevnt, trer hver enkelt av dem sammen og velger leder, første nestleder og annen nestleder. Melding om valgene sendes straks til Stortinget. Valg foretas på nytt hvert år i valgperioden, så snart det lar seg gjøre etter at Stortinget har konstituert seg.

Komiteens leder innkaller til møter i komiteen og leder forhandlingene der. Har lederen forfall, overtar første nestleder disse oppgaver. Har også første nestleder forfall, overtas oppgavene av annen nestleder.

En komité kan tre sammen også når Stortinget ikke er samlet. Stortingets administrasjon skal underrettes om slike komitéksamlinger.

Medlemmene har samme plikt til å møte i komiteen som til å møte i Stortinget. Forfall skal meldes til lederen.

Komiteene kan etter begrunnet søknad få presidentskapets samtykke til å nytte lønnet hjelp.

§ 21 Varamedlemmer

En vararepresentant som blir innkalt for en representant, trer inn som medlem av den komiteen som representanten sitter i, med mindre presidentskapet bestemmer noe annet. For valgkomiteen, den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé og Europautvalget gjelder likevel egne regler, jf. §§ 10, 16 og 17.

Har et komitémedlem forfall til en komitésamling når Stortinget ikke er samlet (jf. § 20 tredje

ledd), og komitélederen finner å kunne godta forfallet, kan lederen innkalle vedkommende medlems vararepresentant. Det samme gjelder ved forfall til komitésamling når Stortinget er samlet, men ikke har møte, og det ikke har vært mulighet til å søke Stortinget om permisjon. § 5 tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 22 Oversendelse av saker til komiteene

Etter forslag av presidenten fordeler Stortinget til de faste komiteene alle saker som krever komitéforberedelse. I alminnelighet skal alle saker som skal forberedes av en komité, fordeles i henhold til saksfordelingen fastsatt i § 14. Etter forslag fra presidentskapet kan Stortinget fravike dette når praktiske grunner tilsier det.

Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling deretter forelegges en annen komité til uttalelse før innstilling avgis. Stortinget kan også vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling sendes til en annen komité, som deretter avgir innstilling. Etter at en sak er oversendt til en komité, kan vedtak etter første eller annet punktum gjøres av presidentskapet.

Stortinget kan også beslutte at to faste komiteer skal forberede en sak i fellesskap. Som regel skal da saken behandles foreløpig av et fellesutvalg som har like mange medlemmer fra hver av komiteene. Ordføreren i saken velges innenfor dette utvalget.

Gjelder det større, ekstraordinære bevilgningssaker, kan Stortinget vedta at komitéinnstillingen om saken skal sendes til finanskomiteen, for at den kan uttale seg om den finansielle siden av innstillingen.

Når andre komiteer enn utenriks- og forsvarskomiteen behandler saker som berører norske utenrikske interesser eller norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, skal utkast til innstilling fra vedkommende komité forelegges utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstillingen avgis.

Saker som allerede er oversendt til en komité, kan fordeles på nytt ved beslutning av presidentskapet. Finner presidentskapet enstemmig at en sak ikke trenger å bli forberedt av noen komité, kan det selv gi innstilling i saken.

Komiteene kan ikke behandle andre saker enn de som er oversendt fra Stortinget, med de unntak som følger av denne forretningsordenen.

§ 23 Fremdrift og avgivelsesfrist

Lederen skal så snart som mulig legge frem for komiteen alle saker som komiteen har mottatt fra Stortinget. Komiteen skal snarest mulig fastsette frist for å avgi innstilling og skal underrette Stortingets administrasjon om fristen. Komitélederen skal føre tilsyn med at fremdriften i arbeidet med sakene er i

samsvar med de fastsatte fristene. Vedtak om utsettelse av en fastsatt avgivelsesfrist trenger samtykke av presidentskapet dersom utsettelsen vil medføre endring av behandlingsdatoen i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortingets møter.

Et vedtak om tidspunkt for å avgi innstilling, herunder om frist for avgivelse, kan ved beslutning i samme møte av et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene bringes inn for presidentskapet til avgjørelse.

§ 24 Saksordfører

For hver sak som skal opp til behandling, velger komiteen blant sine medlemmer en ordfører, eller hvis det er reist krav om det, flere ordførere. Når en komité bare skal avgi uttalelse om en innstilling eller et utkast til innstilling som er utarbeidet av en annen komité, avgjør komiteen om saksordfører skal velges.

Ordføreren skal forberede saken for komiteen, og skal søke å fremskaffe de opplysningene og sette i verk de undersøkelserne som medlemmer av komiteen finner påkrevd. Ordføreren har ansvar for å utarbeide innstillingen, og skal underskrive den sammen med komitélederen.

Senest en uke før innstillingen skal avgis, kan saksordfører kreve at komiteen stiller bestemte skriftlige spørsmål til vedkommende regjeringsmedlem om en sak som er under behandling i komiteen.

§ 25 Komitémøter

Innkalling til møte i komiteen skal inneholde dagsorden og skal kunngjøres før møtet ved oppslag i stortingsbygningen.

Komiteens møter foregår for lukkede dører. Det er ikke adgang til å gjengi uttalelser som er gitt av andre komitémedlemmer i et lukket komitémøte.

En komité kan oppnevne utvalg av sine medlemmer til å forberede enkelte saker, men den endelige behandlingen av en sak må alltid foregå i samlet komité.

Et komitévedtak er gyldig når minst tre femtedeler av medlemmene har vært til stede og avgitt stemme.

§ 26 Komitéhøringer

Komiteen kan avholde høringer. Med høring menes et møte i komiteen der den mottar muntlige forklaringer fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen. Komiteen beslutter med vanlig flertall om høring skal avholdes og hvem som skal anmodes om å møte til høring. For kontroll- og kon-

stitusjonskomiteen gjelder reglene i § 15. De innkalte møter frivillig og avgjør selv om de vil besvare komiteens spørsmål.

Spørsmålet om å avholde høring skal oppføres som en egen sak i innkallingen til et komitémøte. Bare saker som er til behandling i komiteen, og der det er valgt saksordfører, kan være gjenstand for høring. Har komiteen avslått et krav om høring som er fremsatt av et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene, kan mindretallet ved beslutning i samme møte bringe avslaget inn for presidentskapet til avgjørelse.

Komiteen kan etter søknad få presidentskapets samtykke til å dekke nødvendige utgifter for personer som deltar i en høring etter anmodning fra komiteen.

Komiteens høringer foregår for åpne dører. Komiteen kan likevel med vanlig flertall beslutte at høringen helt eller delvis skal foregå for lukkede dører. Et medlem av komiteen kan kreve at en åpen høring avbrytes for at komiteen skal behandle den videre fremdriften, herunder forslag om at høringen skal avsluttes eller fortsette for lukkede dører. Komiteen kan bare motta taushetsbelagte opplysninger for lukkede dører. Under åpen høring må komiteens medlemmer ikke gjengi eller vise til opplysninger underlagt lov- eller instruksfestet taushetsplikt.

Meningsutveksling mellom komitémedlemmene skal ikke finne sted under en åpen høring.

Under en åpen høring skal det finnes plasser for tilhørere. Antall tilhørere kan begrenses av plasshensyn. Tilhørere som opptrer forstyrrende, kan bortvises. Komiteen kan beslutte at det skal tas stenografisk referat fra en åpen kontrollhøring, jf. reglement for åpne kontrollhøringer, vedtatt av Stortinget. Beslutning om stenografisk referat fra andre høringer krever samtykke av presidentskapet. For øvrig kan komiteen beslutte at høringen skal tas opp på lyd- eller bildeopptak i en høring som for øvrig er åpen.

Åpne høringer skal kunngjøres senest 24 timer før høringen. I ekstraordinære tilfeller kan åpen høring kunngjøres med kortere varsel. Det er ikke adgang til å holde åpen kontrollhøring når det er møte i Stortinget, bortsett fra under den ordinære spørretimen.

Komiteen fastsetter selv den nærmere prosedyren for sine høringer, herunder fordeling av taletid, rekkefølge, og antall hoved- og oppfølgingsspørsmål. Åpne kontrollhøringer skal foregå etter et særskilt reglement som vedtas av Stortinget. Som kontrollhøring regnes høringer i kontrollsaker i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og høringer i andre komiteer som har til formål å klarlegge eller vurdere et tidligere faktisk hendelsesforløp.

§ 27 Komitéreiser

Komiteen kan foreta reiser hvis den finner det påkrevd for sitt arbeid og presidentskapet har gitt sitt samtykke.

§ 28 Komiteenes protokoll og saksdokumenter

Komitéforhandlingene skal føres inn i en egen protokoll. Komiteens leder er ansvarlig for at det blir ført møteprotokoll, at saksdokumenter som er sendt til komiteen blir registrert, og at viktige dokumenter og bilag blir lagt i arkiv. Når hvert storting har endt sine forhandlinger, leveres komiteenes protokoller med tilhørende dokumenter til Stortingets arkiv.

Graderte dokumenter bringes til komitémedlemmenes kunnskap på komiteens møterom. Dokumenter gradert høyere enn *begrenset* eller *fortrolig* kan ikke tas med ut av møterommet, med mindre komiteen vedtar at det kan gjøres. Graderte dokumenter som tas med ut av møterommet, må oppbevares slik at de ikke er tilgjengelige for uvedkommende.

§ 29 Særlig om komiteenes behandling av representantforslag

Når et representantforslag er sendt til en komité, gir komiteen innstilling om det til Stortinget. Hvis komiteen finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning, bør realitetsinnstilling avgis etter at statsråden har hatt anledning til å uttale seg. Er det behov for ytterligere utredning før realitetsstandpunkt tas, bør komiteen gi innstilling om at forslaget oversendes regjeringen til utredning og uttalelse. Finner komiteen det utvilsomt at forslaget ikke fortjener Stortingets tilslutning, bør den uten videre fremme innstilling om at forslaget ikke bifalles.

§ 30 Komiteenes innstillinger til Stortinget

Komiteene skal gi Stortinget skriftlig innstilling. I særlige tilfeller kan det gis muntlig innstilling; i så fall må utkast til vedtak som hovedregel være omdelt på forhånd.

Alle innstillinger skal være så korte som mulig og i det vesentlige inneholde komiteens merknader. I innstillingene skal ikke trykkes opp igjen dokumenter som en like godt kan vise til. Hvis det i innstillingen unntaksvis er sitert fra trykte dokumenter, skal dette være tydelig angitt. Presidenten skal påse at disse bestemmelsene overholdes.

Komiteene skal sørge for at dokumenter og bilag som de har fått fra Stortinget, blir trykt i den utstrekning de finner det formålstjenlig.

Saker som hører sammen, skal så langt som mulig tas opp i én og samme innstilling. Når spesielle grunner tilsier det, og presidentskapet samtykker, kan

en komité først avgi innstilling om en del av en sak, og senere avgi innstilling om resten av saken.

Forslag som omhandles og utformes i innstillingen, jf. § 39 første ledd, skal stilles opp summarisk og i nummerorden i et eget avsnitt i innstillingens premisser. Av oppstillingen skal det fremgå hvem som fremmer forslaget.

En innstilling kan inneholde utkast til lovvedtak i tilråding eller forslag bare når et lovforslag er grunnlag for innstillingen. En innstilling kan ikke inneholde både utkast til lovvedtak og utkast til stortingsvedtak i tilråding eller forslag, bortsett fra at en innstilling både kan inneholde utkast til lovvedtak og utkast til stortingsvedtak om anmodning til regjeringen. Med «stortingsvedtak» menes alle vedtak som ikke er lovvedtak.

Det er ikke tillatt å offentliggjøre en innstilling før den er endelig avgitt. En avgitt innstilling leveres snarest mulig til Stortingets administrasjon.

§ 31 Presidentskapets tilsyn med komiteenes avgivelsesfrister

Presidentskapet fører tilsyn med at komiteene fastsetter frister for avgivelse av innstillingene, at fristene passer inn i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortingets møter, og at innstillingene blir avgitt i samsvar med fristene.

Presidentskapet kan innkalle komitélederne til møter om avgivelsesfristene og komiteenes arbeid med sakene. Etter at komitélederen har hatt anledning til å uttale seg, kan presidentskapet fastsette en annen avgivelsesfrist enn komiteen har gjort eller fastsette frist i en sak hvor komiteen ikke har gjort dette.

Skulle en innstilling fra en komité ikke være avgitt innen den fristen som er fastsatt, kan presidentskapet overføre saken til en annen komité eller føre saken opp på dagsordenen til behandling i Stortinget uten at innstilling foreligger.

Kapittel 5 Innkalling til og avvikling av Stortingets møter

§ 32 Innkalling til møter i Stortinget

Presidentskapet fastsetter når Stortinget skal møte.

Etter presidentskapets bestemmelse blir Stortinget innkalt til møte ved oppslag i stortingsbygningen og ved at innkallingen gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form senest 24 timer før møtet. Innkallingen skal inneholde dagsorden. I ekstraordinære tilfeller kan møte kalles sammen med kortere varsel. Det samme gjelder hvis dagsordenen bare omfatter referatsaker.

§ 33 Møter i Stortinget

Møter i Stortinget begynner som regel kl. 10.00 med unntak av fredager da møtene som regel begynner kl. 09.00. Presidentskapet kan beslutte at møtet etter vanlig kunngjøring skal avsluttes kl. 16.00, og settes på nytt kl. 18.00. Med Stortingets samtykke kan møtene vare ut over kl. 22.00.

Møte i Stortinget kan ikke settes før presidenten har forvissnet seg om at det er så mange representanter til stede som Grunnloven krever.

§ 34 Program for Stortingets møter

Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form. Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter, når møtene skal begynne og om det er ventet kveldsmøte. Samtidig bør foreløpig saksliste for møtene slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form.

I Stortingets møter blir sakene som hovedregel tatt opp etter den dagsordenen som presidenten har lagt frem.

Det kunngjorte ukeprogrammet som er omhandlet i første ledd første og annet punktum, og den dagsordenen som er kunngjort, må ikke fravikes uten at det er nødvendig. Vedtak om slikt fravik trenger vanlig flertall dersom forslaget er satt frem av presidenten, men to tredjedels flertall dersom det er satt frem av en representant. Akter presidenten å foreslå fravik, bør opplysninger om dette gis så snart som mulig.

Blir et møte ikke ferdig med dagsordenen, skal de sakene som står igjen, behandles først i neste møte eller føres opp på ny dagsorden. Saker som er utsatt til en fastsatt tid, bør likevel tas opp som bestemt.

§ 35 Møte for lukkede dører

Akter presidenten å foreslå at et møte skal holdes for lukkede dører, skal møtet settes og Stortinget ta stilling til dette for lukkede dører (jf. Grunnloven § 84).

Til møter for lukkede dører kan presidenten gi adgang for funksjonærer ved Stortingets administrasjon og for stortingsreferentene. Presidenten kan også tillate at enkelte av stortingsbetjentene under forhandlingene bringer nødvendige meldinger til presidenten eller en representant. Videre kan presidenten etter anmodning fra en statsråd innhente Stortingets samtykke til at embets- og tjenestemenn fra departementene får anledning til å være til stede under møtet.

Referat fra forhandlingene føres inn i en egen protokoll (jf. § 62), og både den og de referatkonseptene som finnes, skal i forseglet stand legges i arkivet.

Forhandlinger som er ført for lukkede dører, kan offentliggjøres dersom Stortinget gjør vedtak om det.

Presidentskapet kan gi tillatelse til å åpne en arkivert og forseglet sak fra et lukket møte.

§ 36 Avbrytelse av Stortingets forhandlinger i juni

Stortingets forhandlinger avbrytes senest tredje fredag i juni måned, med adgang for presidentskapet til i særlige tilfelle å utsette tidspunktet. Presidentskapet kan bestemme at Stortingets forhandlinger skal gjenopptas på et senere tidspunkt før neste stortings trer sammen i samsvar med Grunnloven § 68.

Kapittel 6 Stortingets arbeidsordning

§ 37 Overbringelse og fremsettelse av proposisjoner og forslag

Overbringelse av kongelige proposisjoner og fremsettelse av grunnlovsforslag og representantforslag bør i alminnelighet skje ved begynnelsen eller slutten av et møte. Grunnlovsforslag og representantforslag innleveres til Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag forslaget skal fremsettes i møte.

Forslag og søknader skal som regel fremmes skriftlig, men må ikke være undertegnet av mer enn 10 representanter. Lovforslag skal være satt opp i lovs form.

Grunnlovsforslag og representantforslag, sammen med eventuell begrunnelse, skal snarest gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form.

Representantforslag kan tas tilbake ved at forslagsstilleren melder dette skriftlig til Stortingets administrasjon og i tillegg muntlig til Stortinget. Grunnlovsforslag kan ikke tas tilbake etter at Stortinget har vedtatt at det skal trykkes og kunngjøres.

Når en sak er endelig avgjort, må den ikke bringes frem igjen eller tas opp på nytt i samme stortings sesjon. Er det påtrengende nødvendig, eller fremmer regjeringen proposisjon eller melding innenfor samme saksområde for Stortinget, kan Stortinget likevel fatte vedtak om at en sak tas opp til ny behandling, forutsatt at saken igjen blir komitébehandlet.

§ 38 Behandlingen av proposisjoner og forslag

Presidentskapet foreslår behandlingsmåten for de kongelige proposisjoner og meldinger samt representantforslag og søknader når de er kommet inn til Stortinget.

Når nye saker, herunder forslag, henstillinger og søknader, er referert, avgjør Stortinget om saken skal

a) sendes til regjeringen uten realitetsvotering,

- b) sendes til en komité,
- c) legges ut til gjennomsyn for representantene i minst én dag og deretter føres opp på kartet til behandling,
- d) tas opp til avgjørelse straks hvis ikke presidenten eller en femtedel av de representantene som er til stede, motsetter seg dette,
- e) avvises eller ikke tas under behandling.

Finner presidenten at bestemte saker som skal refereres egnere seg for avgjørelse i samme møte, bør presidenten føre dem opp særskilt på dagsordenen, med opplysning om at de vil bli foreslått behandlet straks.

Nye dokumenter i saker som alt er sendt til en komité, skal ikke regnes som særskilt sak, men sendes direkte til den komité som har saken, dersom ikke presidentskapet finner at saken bør refereres i Stortinget.

En representant kan innhente uttalelse fra vedkommende departement om et forslag, en søknad eller en henstilling som er vedtatt oversendt til regjeringen uten realitetsvotering.

§ 39 Forslag fremsatt under behandlingen av en sak

Forslag som er omhandlet og utformet i en komitéinnstilling, tas opp til avgjørelse sammen med innstillingen når forslagsstilleren krever det. Det samme gjelder andre forslag vedrørende samme sak når de er forhåndsvarslet ved innlevering til presidenten gjennom Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag saken skal behandles i Stortinget. Om slike forslag gjelder for øvrig de samme reglene som for forslag som utformes i innstillingen, jf. § 30 sjette ledd. Forslag om at konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende eller forslag om å iverksette undersøkelser som nevnt i § 42 første ledd, skal likevel sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen dersom forholdet ikke allerede har vært behandlet av eller forelagt for komiteen, jf. § 15 annet til fjerde ledd. I særlige tilfeller kan Stortinget med to tredjedels flertall vedta å sette bestemmelsene i første og annet punktum ut av kraft.

For behandling av forslag som fremsettes under en debatt, gjelder § 38 annet ledd tilsvarende. Det samme gjelder forslag som fremsettes i tilknytning til en debatt om en redegjørelse etter § 43 som avholdes i et senere møte.

§ 40 Særlig om behandling av lovforslag

Dersom Stortinget ved første gangs behandling av et lovforslag vedtar endringsforslag som ikke har vært komitébehandlet, skal komiteen som regel uttale seg om vedtaket før det behandles på nytt i Stortinget.

Når det under behandlingen av et lovforslag blir fremmet et forslag som inneholder en anmodning til

regjeringen, skal forslaget som hovedregel behandles sammen med lovforslaget ved første gangs behandling av dette. Slike anmodningsforslag som forutsetter et bestemt resultat av behandlingen av lovforslaget, skal likevel føres opp på dagsordenen som egen sak til behandling etter at Stortinget har avsluttet behandlingen av lovforslaget. Det kan ikke fremsettes andre forslag under behandlingen av en slik sak.

Dersom et forslag vedrørende lovbehandling som fremsettes ved annen gangs behandling av et lovforslag, ikke er forhåndsvarslet ved innlevering til presidenten gjennom Stortingets administrasjon senest kl. 08.30 den dag saken skal behandles, kan presidenten eller en femtedel av de representantene som er til stede, motsette seg avstemning over forslaget.

§ 41 Behandlingen av statsbudsjett og nasjonalbudsjett

Kongelig proposisjon om statsbudsjett for det påfølgende budsjettåret legges frem for Stortinget innen seks dager etter Stortingets åpning, jf. § 8 i bevilgningsreglementet. Samtidig legges frem stortingsmelding om nasjonalbudsjettet.

Etter at den kongelige proposisjonen om statsbudsjettet er lagt frem for Stortinget, avgir presidentskapet innstilling om fordelingen av budsjettkapitlene på de enkelte komiteer og om rammeområder. Videre skal presidentskapet – etter at komitélederne har hatt anledning til å uttale seg – fastsette og kunnngjøre fristene for avgivelse av budsjettinnstillingene og datoene for Stortingets behandling av dem.

Senest 20. november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger i samsvar med inndelingen i rammeområder fastsatt av Stortinget. Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i innstillingen eller fremsettes ved behandlingen av den, skal inneholde beløp for alle rammer, og kan ikke gå under rammenivå. I Stortinget kan det ikke voteres særskilt over enkelte deler av et slikt forslag.

Finanskomiteen avgir samtidig innstilling vedrørende skatter og avgifter og rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner.

Stortinget skal behandle disse innstillingene innen en uke etter avgivelse. Stortingets rammevedtak er bindende for den etterfølgende budsjettbehandling samme år.

Deretter skal fagkomiteene avgi innstilling om bevilgninger innen de rammeområdene de er tildelt. Forslag til bevilgningsvedtak som utformes i en slik innstilling eller fremsettes ved behandlingen av den, skal omfatte alle kapitler og poster innenfor det enkelte rammeområde, og kan ikke fravike de rammene Stortinget har vedtatt. I Stortinget kan det ikke voteres særskilt over enkelte deler av et slikt forslag.

Fagkomiteenes budsjettinnstillinger skal behandles av Stortinget senest 15. desember. De budsjettvedtakene Stortinget gjør ved behandlingen av disse innstillingene, er endelige.

Eventuell kongelig samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges frem senest 15. mai i budsjettåret, sammen med stortingsmelding om revidert nasjonalbudsjett. Finanskomiteen avgir innstilling om disse senest annen fredag i juni.

Ved behandling av endringer i statsbudsjettet i budsjettåret kan det ikke voteres særskilt over enkelte deler av et forslag, dersom forslagsstilleren motsetter seg dette.

§ 42 Behandlingen av saker om konstitusjonelt ansvar

Ved beslutning som krever tilslutning fra en tredjedel av representantene, kan Stortinget anmode Stortingets ansvarskommisjon om å iverksette undersøkelser for å klarlegge om det er grunnlag for å ta ut tiltale for riksrett i henhold til Grunnloven § 86, jf. lov 5. februar 1932 nr. 2 om rettergangsmåten i riksrettssaker kapittel 3. Dette gjelder likevel ikke dersom Stortinget i samme sak vedtar at det skal eller ikke skal tas ut tiltale mot den eller de personer undersøkelsene vil være rettet mot for de forhold som omfattes av anmodningen.

Når beslutning om tiltale for riksrett er fattet, handler kontroll- og konstitusjonskomiteen på Stortingets vegne under forberedelsen og utførelsen av saken.

§ 43 Muntlig redegjørelse for Stortinget fra et regjeringsmedlem

Med samtykke av Stortingets presidentskap kan et regjeringsmedlem gi en muntlig redegjørelse i et stortingsmøte. Så vidt mulig skal redegjørelsen føres opp på dagsordenen. Forsamlingen avgjør om redegjørelsen skal

- a) umiddelbart følges av en debatt,
- b) føres opp til behandling i et senere møte,
- c) sendes til en komité, eller
- d) vedlegges protokollen.

I en debatt som følger umiddelbart etter redegjørelsen, kan en representant fra hver av partigruppene – og vedkommende regjeringsmedlem – få ordet én gang i inntil fem minutter. Under en slik debatt kan det ikke fremsettes forslag. Ved avslutningen av en slik debatt avgjør forsamlingen om redegjørelsen skal vedlegges protokollen eller behandles videre etter første ledd bokstav b eller c.

§ 44 Tilgjengeliggjøring av innstillinger fra komiteene

Når en innstilling er avgitt av en komité, skal den snarest gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form. En innstilling kan ikke tas opp til behandling før 48 timer er gått etter at den ble gjort tilgjengelig for representantene. I spesielle tilfeller kan likevel Stortinget med vanlig flertall vedta at saken blir tatt opp før denne fristen.

§ 45 Oversikt over bebudete saker og saker til behandling

I oktober og januar hver stortings sesjon innhenter presidentskapet en oversikt over de proposisjoner og meldinger som regjeringen akter å fremme.

Presidentskapet sørger for at det fortløpende gjøres tilgjengelig for representantene en fortegnelse over alle saker som er tatt opp til behandling, med opplysning om når sakene er sendt vedkommende komité, om ordfører og når komiteene vil avgi innstilling.

§ 46 Saker som ikke blir ferdig behandlet i stortings sesjonen eller valgperioden

Kongelige proposisjoner til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble overbrakt i stortingsmøte, kan av presidentskapet foreslås tatt under behandling i den nye valgperioden, etter at uttalelse er innhentet fra regjeringen. Tilsvarende gjelder kongelige meldinger til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble referert i stortingsmøte.

Representantforslag og søknader som er fremsatt på et foregående storting i samme valgperiode, men ikke avgjort der, står fremdeles for tur til å bli behandlet, med mindre forslagsstilleren har tatt forbehold om det motsatte. Representantforslag som ikke er blitt ferdig behandlet i den valgperioden de ble fremsatt, bortfaller.

Dersom en komitéinnstilling ikke blir avgjort i Stortinget innen stortings sesjonen er slutt, skal den tas opp til behandling i neste sesjon i samme valgperiode, uten ny komitébehandling. En innstilling som ikke er avgjort i Stortinget innen valgperioden er slutt, bortfaller.

Spørsmål og interpellasjoner som ikke er besvart innen valgperioden er slutt, bortfaller.

§ 47 Innkalling av personer til å møte for Stortinget

Når Stortinget mener det er nødvendig å innkalle noen til møte etter Grunnloven § 75 h, skal presidenten sørge for at det blir sendt innkalling til vedkommende.

Innkallingen skal uttrykkelig nevne den saken eller de sakene som Stortinget ønsker forklaringer om. Den skal også gjengi vedtaket om at den innkalte skal bekrefte sin forklaring med høytidelig forsikring. Den innkalte skal videre få gjenpart av de bestemmelsene som Stortinget har vedtatt som fremgangsmåte når noen innkalles etter Grunnloven § 75 h.

§ 48 Begjæring om utlevering av dokumenter

Når Stortinget mener det er nødvendig å begjære utlevert dokumenter etter Grunnloven § 75 f, treffes det vedtak om dette. Begjæringen kan gjelde ethvert dokument som er i regjeringens eller den underliggende forvaltningens besittelse, og som er utarbeidet eller innhentet som ledd i offentlig virksomhet. Presidenten sørger for at begjæringen blir oversendt til regjeringen, som deretter fremlegger dokumentene snarest mulig.

Kapittel 7 Debattene

§ 49 Talelister og begrensninger av debattiden

Ved innledningen av en debatt kan forsamlingen etter forslag fra presidenten vedta å begrense varigheten av debatten og fordele taletiden mellom gruppene. Et slikt vedtak medfører at den enkelte taler kan gi kortere taletid enn det som er fastsatt i § 50.

Saksordfører får i alminnelighet ordet først, deretter får talerne ordet i den rekkefølge de ber presidenten om det. I tilfelle flere ber om ordet samtidig, avgjør presidenten hvem av dem som skal tale først. Dersom gruppene har innlevert til presidenten gjennom Stortingets administrasjon lister over representanter som ønsker å delta i debatten, kan presidenten på dette grunnlag sette opp en liste over rekkefølgen av talerne. Én taler fra hver partigruppe skal stå først på talerlisten.

Ingen taler må ha ordet mer enn to ganger under debatten om en sak, eller under hver del av debatten, dersom debatten er delt. Fra dette gjelder følgende unntak:

- a) Begrensningen gjelder ikke for saksordførere og den statsråd saken hører under. I alminnelige politiske debatter gjelder begrensningen ikke for statsministeren og lederne i partigruppene.
- b) Presidenten kan gi adgang til en kort merknad.
- c) Presidenten kan tillate at en taler fra hver partigruppe får ordet mer enn to ganger.
- d) Etter forslag av presidenten kan Stortinget vedta å gjøre unntak fra hovedregelen.

Stortinget kan vedta at debatten skal avsluttes før alle inntegnede talere har hatt ordet («clôture»). For-

slag om dette må være fremsatt av presidenten eller av ti representanter på tilsvarende måte som ved innskrenkning av taletiden. Forslaget må oppnå to tredjedels flertall for å bli vedtatt. Det blir holdt avstemning, etter at én taler har hatt høve til å tale for og én imot, én gang hver.

§ 50 Generelle begrensninger av taletiden

Taletiden må ikke overskride 30 minutter i første innlegg, ti minutter i annet innlegg og tre minutter i eventuelle følgende innlegg. En kort merknad er likevel begrenset til ett minutt. En muntlig redegjørelse av et regjeringsmedlem, jf. § 43, må ikke overskride én time. Etter forslag av presidenten kan Stortinget vedta lengre taletid.

Etter forslag av presidenten eller skriftlig forslag fra minst ti representanter kan Stortinget vedta kortere taletid, som ikke må settes under tre minutter. Etter forslag av presidenten kan det gjøres unntak for saksordførere, ledere i partigruppene og regjeringsmedlemmer.

§ 51 Replikker og svar på direkte spørsmål

Presidenten skal åpne adgang til replikkordskifte og ordne dette, dersom Stortinget ikke vedtar noe annet. Replikken skal ha tilknytning til vedkommende innlegg. Taletiden er ett minutt. Den hvis innlegg forårsaker replikker, kan svare på hvert enkelt av innleggene etter tur.

Hvis presidenten mener det kan være av betydning for det videre ordskifte, kan det tillates innlegg på høyst ett minutt utenfor tur for å gi adgang til i forbindelse med den siste talers innlegg å besvare direkte spørsmål eller rette en åpenbar misforståelse. En taler kan ved en slik anledning ikke få ordet mer enn to ganger.

§ 52 Spørsmål som tas opp ved møtets avslutning

Ved hvert møtes avslutning skal presidenten gi representantene anledning til å påpeke eventuelle feil ved saksbehandlingen.

Ved møtets avslutning kan det med presidentens samtykke også stilles spørsmål til presidentskapet eller regjeringsmedlemmer om saker som det av spesielle grunner er ønskelig å ta opp straks og som ikke hensiktsmessig kan reises på annen måte. Representanter som ønsker å gjøre dette, skal gi presidenten underretning i god tid før møtets slutt. Spørteren og den som svarer, har en taletid på inntil fem minutter. Etter svaret kan en representant fra hver av de andre partigruppene få ordet én gang i inntil tre minutter. Til slutt kan spørteren og den som har svart, få ordet én gang til i inntil tre minutter.

Det kan ikke fremsettes forslag under forhandlinger som omhandlet i annet ledd.

§ 53 Taleregler

Den som har ordet, retter talen til presidenten. Taleren bør holde seg strengt til den saken som er under debatt.

Sitater bør bare brukes i begrenset utstrekning. Det skal gå klart frem av innlegget når sitatet begynner og når det slutter, og taleren må angi hvor sitatet stammer fra.

Upassende eller fornærmelig atferd eller tale er ikke tillatt. Slik atferd eller tale skal påtales av presidenten.

§ 54 Opptreden under forhandlingene

Det er ikke tillatt å gi støyende uttrykk for misnøye eller bifall under forhandlingene.

§ 55 Regjeringsmedlemmers deltakelse i forhandlingene

Når regjeringsmedlemmer deltar i forhandlingene, har de – i samsvar med Grunnloven § 74 – samme rettigheter og forpliktelser etter forretningsordenen som representantene.

§ 56 Overtredelse av forretningsordenen

Dersom en representant setter seg ut over reglene i forretningsordenen, kan presidenten gi vedkommende en advarsel, som gjentas dersom det er nødvendig.

Hvis representanten likevel ikke retter seg etter forretningsordenen, setter presidenten under avstemning om vedkommende skal fratras ordet eller vises bort fra forhandlingene for dagen.

Kapittel 8 Avstemninger

§ 57 Organisering av voteringene

Når de talerne som har tegnet seg, har hatt ordet, erklærer presidenten debatten for avsluttet. Sakene blir tatt opp til avstemning ved slutten av dagens møte, hvis ikke Stortinget vedtar at en eller flere saker skal tas opp til avstemning på et tidligere tidspunkt.

Foreligger det i en sak flere forslag, skal presidenten sette hvert av dem under avstemning i logisk rekkefølge. Voteringsordningen må være oppgitt og godtatt på forhånd.

En representant som ikke er til stede i salen når presidenten erklærer at en sak er opptatt til votering, deltar ikke i avstemningen. De representantene som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 58 Avstemningsmåter

Avstemningen ordnes på én av følgende måter:

- a) Ved at presidenten oppfordrer de representanter som er for eller imot et forslag, om å reise seg. Presidenten kan også la foreta kontravotering.
- b) Ved bruk av elektronisk voteringsanlegg.
- c) Ved navneopprop. Finner presidenten at det må være unødvendig med navneopprop, men en representant setter frem krav om opprop, avgjør Stortinget voteringsmåten uten debatt ved avstemning etter bokstav a eller b. Oppropet begynner med det valgdistriktet og den representanten hvis nummer er trukket ut ved loddtrekning på forhånd. Oppropet fortsetter etter representantenes rekkefølge.
- d) Ved sedler uten underskrift. Denne avstemningsmåten brukes bare ved valg og bare når det er fremmet flere forslag til samme verv, en tilstedeværende representant krever det eller forsamlingen vedtar det etter forslag av presidenten. De som stemmer, skal på seddelen skrive navnene på de personene de stemmer på og personlig legge seddelen i urnen. Stemmer noen på flere enn det skal velges, skal det eller de navnene som står sist på stemmeseddelen, ikke telles med.

Er det holdt avstemning som nevnt i første ledd bokstav a eller b, men presidenten eller en femtedel av dem som stemmer erklærer at utfallet ikke kan regnes for sikkert, skal det holdes ny avstemning etter første ledd bokstav b eller c.

§ 59 Krav til flertall ved avstemninger

Ved avstemning etter § 58 første ledd bokstav a, b eller c avgjøres saken ved vanlig stemmeflertall, dvs. over halvparten av avgitte stemmer, med mindre Stortinget har bestemt noe annet. Viser avstemningen like mange stemmer for og imot, gjør møtelederens stemme utslaget når Stortingets president er møteleder. Er en annen president møteleder, gjør møtelederens stemme utslaget dersom avstemningen gjelder hvordan saken skal behandles i Stortinget. Gjelder avstemningen innholdet i saken, medfører stemmelikhet at gyldig vedtak ikke er truffet, og behandlingen av saken fortsetter i et senere møte. Blir det stemmelikhet også ved den nye avstemningen, gjør møtelederens stemme utslaget.

Ved avstemning etter § 58 første ledd bokstav d er et relativt flertall, dvs. flere stemmer enn for noe annet forslag, avgjørende for utfallet av valget, dersom det ikke i lov eller reglement eller for det enkelte tilfelle er bestemt at det skal kreves mer enn halvparten av stemmene for at noen skal regnes for valgt. Dersom noen har levert blanke stemmesedler, skal disse sedlene tas med ved opptellingen når det gjel-

der å slå fast om Stortinget er beslutningsdyktig, men de skal ikke telle med ved selve stemmeoppgjøret. Den som da har flertall av de effektive stemmer, regnes for valgt. Dersom høyeste stemmetall ved avstemningen faller likt på flere, kan hver representant straks kreve ny avstemning mellom de kandidater som har oppnådd likt stemmetall. Kommer ingen med slikt krav, eller blir stemmetallet likt også ved ny avstemning, skal valget avgjøres ved loddtrekning.

§ 60 Krav om avstemning før møtet heves

Når en sak er satt under debatt, må ikke møtet heves før saken er avgjort ved avstemning, eller forsamlingen har vedtatt at forhandlingene skal utsettes.

Kapittel 9 Stortingets protokoller og ekspedering av sakene

§ 61 Stortingets protokoller

Presidenten autoriserer Stortingets forhandlingsprotokoll i to eksemplarer, det ene for saker som behandles for åpne dører, det andre for saker som behandles for lukkede dører. Sekretæren fører forhandlingsprotokollen, som underskrives av presidenten og sekretæren.

§ 62 Gjennomsyn og rettelser av protokollen

Etter hvert møte som har vært holdt for åpne dører, legges forhandlingsprotokollen ut til gjennomsyn i Stortingets administrasjon. Det samme gjøres etter møte for lukkede dører dersom Stortinget har vedtatt at forhandlingene kan offentliggjøres. Tar noen til motmæle mot protokolleringen, svarer presidenten på innvendingene, og deretter avgjør Stortinget ved avstemning uten debatt om det skal gjøres rettelser i protokollen.

Protokoller fra møter for lukkede dører som ikke vedtas offentliggjort (jf. § 35 tredje ledd), leses opp og vedtas før møtet heves.

§ 63 Ekspedering av avgjorte saker

Når en sak er avgjort, utarbeider Stortingets administrasjon utkast til de nødvendige brev og påtegninger. Etter at presidenten har godtatt utkastet, blir saken ekspedert. Gjelder det adresser fra Stortinget til Kongen eller fremstillinger som ved særlige anledninger skal gi uttrykk for Stortingets ønsker og meninger, skal slike skriftstykker leses opp i utkast for Stortinget.

§ 64 Underskrift av vedtak

Presidenten underskriver lovvedtak som sendes Kongen til sanksjon. Det samme gjelder underretninger om andre vedtak. Vedtak om endringer i eller til-

legg til Grunnloven skal underskrives av Stortingets president og sekretær.

§ 65 Underskrift av forhandlingsprotokollen

Når Stortinget har endt sine forhandlinger, skriver representantene under forhandlingsprotokollen. Deretter leveres protokollen med tilhørende dokumenter til Stortingets arkiv.

Kapittel 10 Interpellasjoner og spørsmål

§ 66 Interpellasjoner

En representant som ønsker å stille en interpellasjon til regjeringen eller et regjeringsmedlem, leverer den skriftlig til Stortingets presidentskap gjennom Stortingets administrasjon. Interpellasjonen skal være kort. Presidenten bør avvise interpellasjoner om

- a) noe som faller utenfor regjeringens ansvarsområde,
- b) saker som er under behandling i komiteene,
- c) saker som det er gitt innstilling om, men som ennå ikke er behandlet av Stortinget,
- d) saker som det allerede er innlevert interpellasjon eller spørsmål til spørretimen om, og som ennå ikke er besvart.

Presidenten kan også gripe inn mot formuleringer som nevnt i § 53 tredje ledd. Godtas interpellasjonen, gir presidenten meddelelse om den til vedkommende regjeringsmedlem.

Interpellasjonen skal besvares i Stortinget så snart som mulig og senest én måned etter at den ble stilt, med mindre presidentskapet samtykker i at den blir besvart på et senere tidspunkt. Den tid Stortinget ikke er samlet om sommeren, regnes ikke med i fristen.

Ved behandlingen i Stortinget får først interpellanten ordet i høyst ti minutter til å forklare innholdet av interpellasjonen. Dersom et regjeringsmedlem erklærer at det ikke vil bli gitt noe svar på interpellasjonen, er forhandlingene slutt med det.

Blir interpellasjonen besvart, har det regjeringsmedlemmet som svarer på interpellasjonen, en taletid på inntil ti minutter. Statsministeren og andre statsråder hvis departementer er berørt av interpellasjonen, kan også svare, med samme taletid.

I den etterfølgende debatten har først interpellanten og så regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver, på inntil tre minutter. Deretter kan andre representanter få ordet én gang hver, med taletid på inntil fem minutter. Til slutt har interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg på inntil tre minutter hver.

Behandlingen av interpellasjonen må ikke vare lenger enn én time og 30 minutter. Den taletiden som eventuelt er brukt av statsministeren og andre statsråder enn den interpellasjonen er rettet til, teller ikke med.

Det kan ikke fremsettes forslag i tilknytning til behandlingen av en interpellasjon.

§ 67 Spørsmål til presidentskapet

Spørsmål vedrørende arbeidet i Stortinget eller vedtak av presidentskapet leveres skriftlig til Stortingets president. Spørsmålet skal være kort. Svaret bør gis snarest mulig etter at spørsmålet er levert inn.

Når spørsmålet blir behandlet, har spørderen lov til å grunngi det nærmere i inntil fem minutter. Samme taletid har det medlemmet av presidentskapet som svarer på spørsmålet, men med Stortingets samtykke kan presidenten gi vedkommende anledning til å tale i inntil ti minutter. Dersom vedkommende medlem av presidentskapet erklærer at det ikke vil bli gitt noe svar på spørsmålet, er saken dermed ferdig.

Blir spørsmålet besvart, har spørderen og medlemmet av presidentskapet rett til å få ordet ytterligere en gang til innlegg på inntil tre minutter hver. Spørderen har da adgang til å stille et kort tilleggs-spørsmål. Det kan ikke fremsettes forslag i tilknytning til et slikt spørsmål. Ingen annen må ha ordet.

Ved innledningen av behandlingen av et spørsmål etter første til tredje ledd kan forsamlingen vedta at også andre representanter enn den som har stilt spørsmålet, kan få ordet én gang i inntil tre minutter, etter første innlegg av medlemmet av presidentskapet. Til slutt kan spørderen og den som har svart, få ordet én gang til. For øvrig gjelder det som er bestemt i første til tredje ledd.

§ 68 Spørsmål til skriftlig besvarelse

En representant som ønsker å få skriftlig svar på et spørsmål til et regjeringsmedlem, innleverer spørsmålet skriftlig til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon, med påtegning om at det bes om skriftlig svar. Spørsmålet skal være kort, men kan i tillegg utdypes på inntil én A4-side. Spørsmålet skal være egenhendig underskrevet av spørderen.

Presidenten bør avvise spørsmål om noe som faller utenfor regjeringens ansvarsområde, og kan gripe inn mot formuleringer som nevnt i § 53 tredje ledd. Presidenten oversender spørsmålet til vedkommende regjeringsmedlem, som kan nekte å svare på spørsmålet.

I løpet av én kalenderuke kan en representant stille sammenlagt inntil to spørsmål til skriftlig besvarelse og spørsmål i en ordinær spørretime. Spørsmål til skriftlig besvarelse kan ikke stilles i juli måned.

Innen seks hverdager etter at spørsmålet ble oversendt fra Stortinget, skal et regjeringsmedlem gi skriftlig svar på spørsmålet til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon, eller meddele skriftlig hvorfor spørsmålet ikke blir besvart innen fristen og i tilfelle når det vil bli besvart, eller at det ikke vil bli besvart. Svaret bør i alminnelighet ikke være lenger enn to A4-sider. Stortingets administrasjon sender svaret videre til spørderen og sørger for at spørsmål og svar blir trykt i Stortingsforhandlingene.

§ 69 Avholdelse av spørretime

Stortinget har i alminnelighet spørretime hver onsdag kl. 10.00, først muntlig spørretime, deretter ordinær spørretime. Presidentskapet kan beslutte at det en uke ikke skal holdes muntlig spørretime eller ordinær spørretime. I særlige tilfeller kan presidentskapet beslutte at muntlig spørretime eller ordinær spørretime skal holdes på et annet tidspunkt.

§ 70 Muntlig spørretime

I den muntlige spørretimen svarer regjeringsmedlemmer på spørsmål som representantene stiller muntlig. Senest mandag kl. 11.00 meddeler statsministeren til stortingspresidenten hvilke regjeringsmedlemmer som vil delta i den muntlige spørretimen samme uke, og presidenten gjør representantene kjent med dette.

Representantene kan stille korte spørsmål, begrenset til to minutter, til ett av de regjeringsmedlemmene som er til stede. En representant kan ikke stille mer enn ett hovedspørsmål i en muntlig spørretime.

Representanter som ønsker å stille spørsmål, bør melde fra om dette på forhånd til presidenten gjennom Stortingets administrasjon. Presidenten avgjør hvilke representanter som kan stille spørsmål, og i hvilken rekkefølge.

Regjeringsmedlemmene kan nekte å svare på spørsmål. Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter, for øvrig er taletiden ett minutt. Etter svaret har spørderen rett til å få ordet én gang. Presidenten kan gi andre representanter ordet én gang om den saken som ble tatt opp i spørsmålet. Et regjeringsmedlem har rett til å få ordet etter hvert innlegg av en representant, for øvrig kan presidenten også gi ordet til øvrige regjeringsmedlemmer.

Presidenten bestemmer når en muntlig spørretime skal slutte.

§ 71 Ordinær spørretime

I den ordinære spørretimen svarer regjeringsmedlemmer på spørsmål som representantene har innlevert skriftlig til Stortingets president gjennom

Stortingets administrasjon. Spørsmålet skal være kort. En representant kan stille ett spørsmål i en ordinær spørretime. Dersom et spørsmål må utsettes som følge av at en statsråd er bortreist, kan representanten stille to spørsmål i neste spørretime. Spørsmål til en spørretime må innleveres senest kl. 14.00 siste torsdag før spørretimen. Faller en torsdag på en høytidsdag, er innleveringsfristen kl. 14.00 siste foregående hverdag.

Presidenten bør avvise spørsmål til spørretimen om noe som faller utenfor regjeringens ansvarsområde, og om saker som det allerede er innlevert interpellasjon eller spørsmål til spørretimen om og som ennå ikke er besvart. Dessuten kan presidenten gripe inn mot formuleringer som nevnt i § 53 tredje ledd. Presidenten oversender spørsmålene til vedkommende regjeringsmedlemmer. Offentliggjøring av spørsmålene skjer gjennom Stortingets administrasjon. Regjeringsmedlemmet kan nekte å svare på et spørsmål.

De spørsmålene som skal behandles i spørretimen, mangfoldiggjøres og omdeles til representantene før spørretimen begynner. Spørrenerne får ordet etter tur, og ber uten å grunnegi spørsmålet, statsråden om å svare på det. Er spørrener ikke til stede, kan en annen representant ta opp spørsmålet. Hvis det ikke skjer, regnes spørsmålet som bortfalt.

Statsrådets svar i spørretimen bør ikke vare lenger enn tre minutter. Etter at statsråden har svart, kan spørrener og statsråden få ordet ytterligere to ganger hver til korte bemerkninger, begrenset til ett minutt, om den saken som er tatt opp i spørsmålet. Spørrener har i den forbindelse adgang til å stille korte tilleggs-spørsmål. Ved innledningen av spørretimen kan presidenten bestemme at spørrener og statsråden kan få ordet bare én gang hver etter at statsråden har svart, dersom presidenten finner dette nødvendig for at sakene på dagsordenen kan bli behandlet i løpet av den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet.

§ 72 Begjæringer om dokumentinnsyn

En representant som ønsker å be om innsyn i regjeringens og forvaltningens dokumenter, kan innlevere sin anmodning skriftlig til Stortingets president gjennom Stortingets administrasjon. Presidenten oversender anmodningen til det ansvarlige regjeringsmedlemmet, som snarest og senest innen tre dager enten skal utlevere dokumentet eller meddele skriftlig hvorfor det ikke er utlevert innen fristen, og i tilfelle når det vil bli utlevert eller hvorfor det ikke vil bli utlevert.

Regjeringsmedlemmet kan avslå anmodningen i den grad dokumentet kan unntas fra offentlighet etter offentleglova, men skal ved sin vurdering legge vekt på representantenes særskilte stilling og informasjonsbehov.

Kapittel 11 Forskjellige bestemmelser

§ 73 Representantenes taushetsplikt

Representantene har taushetsplikt om alle saker som behandles for lukkede dører i Stortinget. Taushetsplikten gjelder også for behandlingen av slike saker i komiteene.

Representantene har videre taushetsplikt om det som de under utøvelsen av stortingsvervet får kjennskap til om:

- a) informasjon som er gradert i henhold til sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen, og
- b) forhold av den art som er omhandlet i forvaltningsloven § 13 (noens personlige forhold, eller tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår). Reglene i forvaltningsloven §§ 13 a til 13 f gjelder tilsvarende så langt de passer.

Første gang en representant møter, skal vedkommende gi taushetserklæring etter et formular som presidentskapet har fastsatt.

§ 74 Register over representantenes verv og økonomiske interesser

Representantene skal registrere de verv og økonomiske interesser som fremgår av Reglement om register for representantenes verv og økonomiske interesser, på den måte og under de vilkårene som er beskrevet der. Det samme gjelder vararepresentanter som møter for en innvalgt representant.

§ 75 Partigrupper

Med uttrykket «partigruppe» i denne forretningsordenen forstås den representanten eller de representantene som er innvalgt fra et registrert parti som ved valget stilte liste i minst en tredjedel av fylkene.

§ 76 Orden i stortingsbygningen

Stortingets president skal ved avtale med vedkommende myndighet sørge for at det blir holdt god orden i stortingsbygningen. Innenfor de ordensreglene som gjelder for bygningen, må adgangen til tilhørerplassene være så fri som mulig.

§ 77 Fravikelse av forretningsordenen

I særlige tilfeller kan Stortinget vedta å sette enkelte bestemmelser i Stortingets forretningsorden ut av kraft. Et slikt vedtak krever to tredjedels flertall. Hvis forslaget er fremsatt av presidenten, kreves likevel bare alminnelig flertall.

II

Vedtak I trer i kraft 1. oktober 2012.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 31. mai 2012

Dag Terje Andersen

Øyvind Korsberg

Per-Kristian Foss

Marit Nybakk

Akhtar Chaudhry

Dagfinn Høybråten

Vedlegg**Regelspeil: oversikt over bestemmelsene i gammel og ny forretningsorden**

Nåværende forretningsorden	Ny forretningsorden	Ny forretningsorden	Nåværende forretningsorden
§ 1 (i det vesentlige)	§ 1	§ 1	§ 1 (i det vesentlige)
§ 1 fjerde ledd	§ 2	§ 2	§ 1 fjerde ledd
§ 2	§ 4	§ 3	§ 23
§ 3 (tom)		§ 4	§ 2
§ 4	§ 6	§ 5	§ 27 første ledd
§ 5 første ledd	§ 7	§ 6	§ 4
§ 5 annet og tredje ledd	§ 8	§ 7	§ 5 første ledd
§ 6	§ 9 første og annet ledd	§ 8	§ 5 annet og tredje ledd
§ 7	§ 9 tredje ledd	§ 9 første og annet ledd	§ 6
§ 8	§ 10	§ 9 tredje ledd	§ 7
§ 9 (tom)		§ 10	§ 8
§ 10	§ 12	§ 11	§ 14 annet og tredje ledd
§ 11	§ 13	§ 12	§ 10
§ 12 første ledd	(Videreføres ikke)	§ 13	§ 11
§ 12 annet ledd (i det vesentlige)	§ 14	§ 14	§ 12 annet ledd (i det vesentlige)
§ 12 annet ledd nr. 9 første ledd (bokstav a til g)	§ 14 nr. 9 fjerde punktum (bokstav a til g)	§ 14 nr. 9 første punktum	§ 12 annet ledd nr. 9 tredje ledd
§ 12 annet ledd nr. 9 annet ledd	§ 15 sjette ledd annet punktum	§ 14 nr. 9 annet punktum	(Ny)
§ 12 annet ledd nr. 9 tredje ledd	§ 14 nr. 9 første punktum	§ 14 nr. 9 tredje punktum	§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd første punktum
§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd første punktum	§ 14 nr. 9 tredje punktum	§ 14 nr. 9 fjerde punktum (bokstav a til g)	§ 12 annet ledd nr. 9 første ledd (bokstav a til g)
§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd annet punktum	§ 15 annet ledd	§ 15 første ledd	§ 12 annet ledd nr. 9 sjette ledd første til tredje punktum
§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd tredje punktum	§ 15 sjette ledd første punktum	§ 15 annet ledd	§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd annet punktum
§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd fjerde til syvende punktum	§ 15 tredje ledd	§ 15 tredje ledd	§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd fjerde til syvende punktum
§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd åttende punktum	§ 42 annet ledd	§ 15 fjerde ledd	§ 12 annet ledd nr. 9 femte ledd
§ 12 annet ledd nr. 9 femte ledd	§ 15 fjerde ledd	§ 15 femte ledd første punktum	§ 12 annet ledd nr. 9 syvende ledd
§ 12 annet ledd nr. 9 sjette ledd første til tredje punktum	§ 15 første ledd	§ 15 sjette ledd første punktum	§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd tredje punktum og sjette ledd fjerde punktum
§ 12 annet ledd nr. 9 sjette ledd fjerde punktum	§ 15 sjette ledd første punktum	§ 15 sjette ledd annet punktum	§ 12 annet ledd nr. 9 annet ledd

Nåværende forretningsorden	Ny forretningsorden	Ny forretningsorden	Nåværende forretningsorden
§ 12 annet ledd nr. 9 syvende ledd	§ 15 femte ledd første punktum	§ 15 syvende ledd	§ 12 annet ledd nr. 9 åttende ledd
§ 12 annet ledd nr. 9 åttende ledd	§ 15 syvende ledd	§ 16	§ 13
§ 12 annet ledd nr. 12 annet ledd	§ 22 femte ledd	§ 17	§ 13 a
§ 13	§ 16	§ 18	§ 14 første ledd
§ 13 a	§ 17	§ 19	§ 14 a
§ 14 første ledd	§ 18	§ 20 første ledd	§ 16 første ledd
§ 14 annet og tredje ledd	§ 11	§ 20 annet ledd første punktum	§ 17 første ledd første punktum
§ 14 a	§ 19	§ 20 annet ledd annet og tredje punktum	§ 17 første ledd tredje og fjerde punktum
§ 15 første ledd første, tredje og fjerde punktum	§ 22 første ledd	§ 20 tredje ledd	§ 19 tredje ledd første og annet punktum
§ 15 første ledd annet punktum	(Videreføres ikke)	§ 20 fjerde ledd	§ 16 annet ledd
§ 15 annet ledd	§ 22 sjette ledd første punktum	§ 20 femte ledd	§ 19 femte ledd
§ 15 tredje til femte ledd	§ 22 annet til fjerde ledd	§ 21 første ledd	§ 19 annet ledd
§ 15 sjette ledd	§ 22 sjette ledd annet punktum	§ 21 annet ledd	§ 19 tredje ledd tredje, fjerde og sjette punktum
§ 16 første ledd	§ 20 første ledd	§ 22 første ledd	§ 15 første ledd første, tredje og fjerde punktum
§ 16 annet ledd	§ 20 fjerde ledd	§ 22 annet til fjerde ledd	§ 15 tredje til femte ledd
§ 16 tredje ledd	§ 25 fjerde ledd	§ 22 femte ledd	§ 12 annet ledd nr. 12 annet ledd
§ 16 fjerde ledd	§ 30 tredje ledd	§ 22 sjette ledd første punktum	§ 15 annet ledd
§ 16 femte ledd	§ 28 første ledd	§ 22 sjette ledd annet punktum	§ 15 sjette ledd
§ 16 sjette ledd	§ 28 annet ledd	§ 22 syvende ledd	§ 17 femte ledd
§ 17 første ledd første punktum	§ 20 annet ledd første punktum	§ 23	§ 17 tredje og fjerde ledd
§ 17 første ledd annet punktum	§ 25 første ledd	§ 24	§ 17 sjette til åttende ledd
§ 17 første ledd tredje og fjerde punktum	§ 20 annet ledd annet og tredje punktum	§ 25 første ledd	§ 17 første ledd annet punktum
§ 17 annet ledd	§ 25 annet ledd	§ 25 annet ledd	§ 17 annet ledd
§ 17 tredje og fjerde ledd	§ 23	§ 25 tredje ledd	§ 19 første ledd
§ 17 femte ledd	§ 22 syvende ledd	§ 25 fjerde ledd	§ 16 tredje ledd
§ 17 sjette til åttende ledd	§ 24	§ 26	§ 18
§ 18	§ 26	§ 27	§ 19 fjerde ledd
§ 19 første ledd	§ 25 tredje ledd	§ 28 første ledd	§ 16 femte ledd
§ 19 annet ledd	§ 21 første ledd	§ 28 annet ledd	§ 16 sjette ledd
§ 19 tredje ledd første og annet punktum	§ 20 tredje ledd	§ 29	§ 29 annet ledd

Nåværende forretningsorden	Ny forretningsorden	Ny forretningsorden	Nåværende forretningsorden
§ 19 tredje ledd tredje, fjerde og sjette punktum	§ 21 annet ledd	§ 30 (i det vesentlige)	§ 20
§ 19 fjerde ledd	§ 27	§ 30 tredje ledd	§ 16 fjerde ledd
§ 19 femte ledd	§ 20 femte ledd	§ 31	§ 22 første, annet og fjerde ledd
§ 20	§ 30 (i det vesentlige)	§ 32	§ 24
§ 21	§ 41 (i det vesentlige)	§ 33 første ledd	§ 25
§ 22 første, annet og fjerde ledd	§ 31	§ 33 annet ledd	§ 27 annet ledd
§ 22 tredje ledd	§ 41 annet ledd	§ 34	§ 26 (med unntak av annet ledd)
§ 23	§ 3	§ 35	§ 61
§ 24	§ 32	§ 36	§ 33 annet ledd
§ 25	§ 33 første ledd	§ 37 første ledd	§ 28 første ledd
§ 26 (i det vesentlige)	§ 34	§ 37 annet ledd	§ 31 første ledd
§ 26 annet ledd	§ 41 annet ledd annet punktum	§ 37 tredje ledd	§ 29 første ledd
§ 27 første ledd	§ 5	§ 37 fjerde ledd	§ 31 tredje ledd
§ 27 annet ledd	§ 33 annet ledd	§ 37 femte ledd	§ 47
§ 28 første ledd	§ 37 første ledd	§ 38	§ 28 annet til femte ledd
§ 28 annet til femte ledd	§ 38	§ 39	§ 30 første til tredje ledd
§ 29 første ledd	§ 37 tredje ledd	§ 40 første ledd	§ 31 annet ledd
§ 29 annet ledd	§ 29	§ 40 annet og tredje ledd	§ 30 fjerde og femte ledd
§ 30 første til tredje ledd	§ 39	§ 41 (i det vesentlige)	§ 21
§ 30 fjerde og femte ledd	§ 40 annet og tredje ledd	§ 41 annet ledd	§ 22 tredje ledd
§ 31 første ledd	§ 37 annet ledd	§ 41 annet ledd annet punktum	§ 26 annet ledd
§ 31 annet ledd	§ 40 første ledd	§ 42 første ledd	§ 45 a
§ 31 tredje ledd	§ 37 fjerde ledd	§ 42 annet ledd	§ 12 annet ledd nr. 9 fjerde ledd åttende punktum
§ 32	§ 44	§ 43	§ 34 a
§ 33 første ledd	§ 45 første ledd	§ 44	§ 32
§ 33 annet ledd	§ 36	§ 45 første ledd	§ 33 første ledd
§ 33 tredje til sjette ledd	§ 46	§ 45 annet ledd	§ 34
§ 34	§ 45 annet ledd	§ 46	§ 33 tredje til sjette ledd
§ 34 a	§ 43	§ 47	§ 49
§ 35	§ 49 første til tredje ledd	§ 48	§ 49 a første ledd
§ 36	§ 50	§ 49 første til tredje ledd	§ 35
§ 37 første og annet ledd	§ 51	§ 49 fjerde ledd	§ 37 tredje ledd
§ 37 tredje ledd	§ 49 fjerde ledd	§ 50	§ 36
§ 37 a	§ 52	§ 51	§ 37 første og annet ledd
§ 38	§ 53 første og tredje ledd	§ 52	§ 37 a
§ 39	§ 54	§ 53 første og tredje ledd	§ 38
§ 40	§ 53 annet ledd	§ 53 annet ledd	§ 40
§ 41	§ 55	§ 54	§ 39

Nåværende forretningsorden	Ny forretningsorden	Ny forretningsorden	Nåværende forretningsorden
§ 42	§ 56	§ 55	§ 41
§ 43 (tredje ledd videreført)	§ 57	§ 56	§ 42
§ 44	§ 58	§ 57	§ 43 (tredje ledd ikke videreført)
§ 45	§ 59	§ 58	§ 44
§ 45 a	§ 42 første ledd	§ 59	§ 45
§ 46	§ 60	§ 60	§ 46
§ 47	§ 37 femte ledd	§ 61	§ 55
§ 48 (tom)		§ 62	§ 56
§ 49	§ 47	§ 63	§ 57
§ 49 a første ledd	§ 48	§ 64	§ 58
§ 49 a annet ledd	§ 73	§ 65	§ 59
§ 50	§ 66	§ 66	§ 50
§ 51	§ 67	§ 67	§ 51
§ 52	§ 68	§ 68	§ 52
§ 53 nr. 1	§ 69	§ 69	§ 53 nr. 1
§ 53 nr. 2	§ 70	§ 70	§ 53 nr. 2
§ 53 nr. 3	§ 71	§ 71	§ 53 nr. 3
§ 54 (tom)		§ 72	§ 49 a annet ledd
§ 55	§ 61	§ 73	§ 60
§ 56	§ 62	§ 74	§ 60 a
§ 57	§ 63	§ 75	§ 62
§ 58	§ 64	§ 76	§ 63
§ 59	§ 65	§ 77	§ 64
§ 60	§ 73		
§ 60 a	§ 74		
§ 61	§ 35		
§ 62	§ 75		
§ 63	§ 76		
§ 64	§ 77		

